*Türk Kütüphaneciliği 31, 1 (2017), 55-89*
Doi: 10.24146/tkd.2017.5

# Görüşler / *Opinion Papers*

## Bilgi Okuryazarlığı ve Öğretmen Yetiştirme [*]

## *Information Literacy and Teacher Education*

**Fatma Baysen[**], Nermin Çakmak[***] ve Engin Baysen[****]**

***Öz***

*21. Yüzyılda toplumların gereksinim duyduğu bilgi okuryazarlığı becerilerine sahip bireylerin yetiştirilmesinde öğretmenler kilit rol oynamaktadır. Bu doğrultuda öncelikle öğretmen adaylarının bu becerilerle donatılmış olarak yetişmeleri gereklidir. Bu nedenle öğretmen adaylarına bu becerilerin kazandırılmasının hedeflendiği eğitim programlarının eğitim fakültelerinin müfredatında yer alması önemli bir koşuldur. Bu çerçevede çalışmanın temel amacı, hem ulusal politikalarda, kanunlarda ve öğretmen yeterliliklerinde bilgi okuryazarlığı eğitiminin ele alınıp alınmadığını veya ne şekilde yer aldığını hem de eğitim fakültelerinin müfredatlarında bilgi okuryazarlığı eğitim programının var olup olmadığını tespit etmektir. Bu amaçla çalışmada var olan durumun tespit edilmesinde nitel araştırma yaklaşımlarından yararlanılmıştır. Veriler, Türkiye ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) Eğitim Bakanlıklarının ve diğer ilgili kurum ve bakanlıkların ürettikleri kanunlar, ulusal politika ve eylem planları, milli eğitim şûra kararları, öğretmenlik mesleği genel yeterlilikleri ve Türkiye'de Ankara örneğinde ve KKTC'de bünyesinde eğitim fakültesi bulunan devlet ve vakıf üniversitelerinin misyonları ve programları ile ilgili birincil dokümanların incelenmesinden elde edilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Verilerin analizi ile elde edilen bulgular sonucunda hem Türkiye'de hem de KKTC'de öğretmen yetiştirilmesinde bilgi okuryazarlığı konusunun yeterli düzeyde ele alınmadığı, farkındalığın düşük olduğu ve çalışma kapsamında incelenen eğitim fakültelerinde bilgi okuryazarlığı eğitim programın bulunmadığı tespit edilmiştir. Çalışmanın sonunda, elde edilen veriler doğrultusunda değerlendirme yapılmış ve gelecekteki araştırmalar için öneriler getirilmiştir.*

***Anahtar Sözcükler:*** *Bilgi okuryazarlığı; öğretmen yetiştirme; öğretmen adayları.*

---

[*] Bu makale CY-ICER 2016 Konferansı'nda sunulan bildirinin gözden geçirilmiş ve genişletilmiş halidir (http://awer-center.org/cyicer/cyicer-tr.pdf).
*This article revized and enlarged copy of paper presented to CY-ICER 2016 Conference (http://awer-center.org/cyicer).*

[**] Yrd. Doç. Dr., Yakın Doğu Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü, e-posta: fatma.baysen@neu.edu.tr
*Asst. Prof. Dr. Near East University Atatürk Education Faculty Department of Primary Education*
[***] Dr, TMMOB Mimarlar Odası Kütüphanesi, e-posta: ncakmak73@gmail.com
*Dr. Chamber of Architects of Turkey*
[****] Yrd. Doç. Dr., Yakın Doğu Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi İlkoğretim Bölümü, e-posta: engin.baysen@neu.edu.tr
*Asst. Prof. Dr. Near East University Atatürk Education Faculty Department of Primary Education*

Geliş Tarihi - *Received:* 21.09.2016
Kabul Tarihi - *Accepted:* 19.03.2017

***Abstract***

*Teachers play a key role in raising individuals equipped with literacy skills that societies need in the 21st century. Therefore, teacher candidates should be equipped with such skills first. Thus those programs that aim to help teacher candidates gain these skills should be included in the curriculums of education faculties. Based on this framework, the aim of the study is to both reveal if the information literacy program is considered in both national policies, in laws and in teacher qualification and also determine the existence of information literacy program in departments of educations' teacher training curriculum. For this purpose, qualitative research approaches have been utilized in the study for determining the existing situation. The data is collected from documents of laws, national policies and action plans, national education council decisions, teacher competencies which were produced by Ministry of Education of both Turkey and Turkish Republic of Northern Cyprus (TRNC) and other related institutions and ministries and missions and programs of primary sources of governmental and foundation universities including education faculties in Ankara-Turkey and TRNC. Content analysis method was used to analyze the data. The analysis showed that information literacy education is not addressed sufficiently both in Turkey and TRNC in teacher education programs, there is a lack of awareness on information literacy education program in the education faculties. At the end of this study, evaluation of the obtained data was made and suggestions were made for future researches.*

***Keywords:*** *Information literacy; teacher education; teacher candidates.*

## Giriş

21. Yüzyılda toplumların ekonomik, sosyal, kültürel, bilimsel vb. açılardan ilerlemesinde ve toplumlararasındaki rekabet edebilirliğinin artırılmasında, bilgi gereksinimini fark eden, tanımlayan, gereksinim duyduğu bilgiyi nerede arayacağını bilen, elde ettiği bilgiyi değerlendiren ve etik ilkeler doğrultusunda kullanabilen, katma değerli yeni bilgi üretebilen, eleştirel düşünen, problem çözme, öğrenmeyi öğrenme gibi becerilere sahip olan ve bu becerileri yaşamboyu sürdürebilen; diğer bir ifadeyle bilgi okuryazarlığı becerilerine sahip bireylere gereksinim vardır (Akkoyunlu ve Kurbanoğlu, 2002, 2004; American Library Association [ALA], 1989; Association of College and Research Libraries [ACRL], 2000, 2016; Doyle, 1992; Gürdal, 2000; Kurbanoğlu ve Akkoyunlu, 2001, 2002a; O'Sullivan ve Dallas, 2010). 21. Yüzyılda hızla değişen dinamik ve belirsiz bilgi çevresine (information ecosystem) (ACRL, 2016) uyum sağlayacak, bilgi okuryazarlığı becerilerine sahip bireylerin yetişmesinde temel sorumluluk eğitim kurumlarının üzerindedir (Akkoyunlu ve Kurbanoğlu, 2004). Öğretmenler de bu becerileri öğrencilere öğretmek için çeşitli olanaklar sağlamada kilit rol oynamaktadırlar (ACRL, 2011).

### *Bilgi Okuryazarlığı ve Türleri*

Bilgi okuryazarlığı kavramı, 1970'lerin başlarında bilgi teknolojilerindeki gelişmeler sonucunda ortaya çıkmış (Bruce, 2004) ve kavram ilk kez 1974'te, Bilgi Endüstrisi Derneği Başkanı (Information Industry Association) Paul G. Zurkowski tarafından kullanılmıştır (Doyle, 1992; Spitzer, Eisenberg ve Lowe, 1998). Bilgi okuryazarlığı kavramının literatürde kullanıldığı ilk günden günümüze kadar bilgi okuryazarlığı ile ilgili yapılan çalışmaların artmasına paralel olarak kapsamı genişleyerek (ACRL, 2000, 2011, 2016; ALA, 1989; Bruce, 2004; Doyle, 1992; Kuhlthau, 1987) tanımlanmaya devam edilmiştir.

1970'li yıllarda yapılan tanımlarda bilgi okuryazarlığı problem çözmek, karar vermek ve demokrasinin varlığını korumak (Spitzer vd., 1998) için bilgiyi bulma ve kullanma becerileri ile ilişkilendirilirken, daha sonraki yıllarda yapılan tanımlarda bilgi ihtiyacını tanımlama, bilgiyi bulma, kullanma, değerlendirme, iletme gibi problem çözmenin ve karar vermenin tüm aşamalarından söz edildiği görülmektedir (Kurbanoğlu, 2010, s. 725). Bilgi okuryazarlığı ile

ilgili 1970'lerden sonra yapılan tanımlar içerisinde en yaygın kullanılanı ve benimseneni 1989'da American Library Association (ALA) ve 1992'de de Christina Doyle tarafından yapılan tanımlar olmuştur (Bruce, 2011). ALA (1989) tarafından Amarikan Kütüphane Derneği Bilgi Okuryazarlığı Komitesi Sonuç Raporu (Presidential Committee on Information Literacy: Final Report) adı ile yayımlanan raporda bilgi okuryazarlığı; "bilgi gereksinimini tanımlama, gereksinim duyulan bilgiyi bulma, değerlendirme ve etkili biçimde kullanma becerisi" olarak tanımlanmıştır. Raporda bilgi okuryazarlığı ile ilgili pek çok önemli noktaya dikkat çekilmiştir. Bunlardan bazıları: Bilgi okuryazarlığının yaşamboyu öğrenme ile ilişkisi; bilgi okuryazarlığının bir öğrenme süreci olduğu ve kendi kendine öğrenme ile ilişkisi; okullarda bilgi okuryazarlığının müfredatta yer alması; öğretmenin, kütüphanecinin ve ailenin rolü; bireyler, işletmeler ve vatandaşlar için bilgi okuryazarlığının önemidir.

Doyle (1992, s. 2) ise ALA (1989)'nın tanımına benzer şekilde bilgi okuryazarlığını, "çeşitli kaynaklardan bilgiye erişme, elde edilen bilgiyi değerlendirme ve kullanma becerisi" olarak tanımlamıştır. Doyle bu tanımı ayrıntılandırarak bilgi okuryazarı bireyin özelliklerini ortaya koymuş ve bilgi okuryazarlığı tanımında vurgulanan becerilere eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerini de eklemiştir. İlerleyen yıllarda Doyle (1992) tarafından tanımlanan bilgi okuryazarı bir bireyde bulunması gereken özelliklere, hızla değişen iş, ekonomik, eğitim, gündelik yaşam gibi koşullarla birlikte, etkili bir şekilde karar verme, özgürce seçim yapabilme ve tamamen demokratik topluma katılma (ALA, 1998); bilgiyi ekonomik, yasal ve sosyal kapsamda anlama, erişme ve bilgiyi etik olarak kullanma becerileri (ACRL, 2000) gibi yeni özellikler eklenmiştir. Bilgi okuryazarlığı ile ilgili günümüzde en güncel tanım ise ACRL tarafından 2016 yılında Yüksek Eğitim İçin Bilgi Okuryazarlığı Çerçevesi (Framework for Information Literacy for Higher Education)'nde yapılmıştır. Çerçevede bilgi okuryazarlığının, öğrencilerin akademik kariyerleri boyunca genişleyen öğrenme açıları ile diğer akademik ve sosyal öğrenme hedeflerinin birleştiği düşüncesinden hareketle, genişletilmiş bir bilgi okuryazarlığı tanımında, dinamik, esnek, bireysel gelişme ve topluluk odaklı öğretim vurgusu önerilmiştir. Bu en güncel tanıma göre; "Bilgi okuryazarlığı, bilgiyi keşfetme, bilginin nasıl üretildiğini ve değerlendirildiğini anlama, bilgiyi (enformasyon) yeni bilginin (knowledge) yaratılmasında kullanma ve öğrenen toplumlarda etik olarak katılım sağlama gibi bir grup bütünleştirilmiş becerilerdir." (ACRL, 2016).

Zaman içerisinde bilgi okuryazarlığı ile ilgili çalışmaların artmasına paralel olarak okuryazarlık türlerinde de çeşitlenme olduğu görülmektedir (Gürdal, 2000; Kurbanoğlu, 2010; Önal, 2010). Bu okuryazarlık türleri arasında şunlar bulunmaktadır: Tarım okuryazarlığı, tarih okuryazarlığı, kütüphane okuryazarlığı, kent okuryazarlığı, matematik okuryazarlığı, politika okuryazarlığı, kültür okuryazarlığı, bilimsel okuryazarlık, teknoloji okuryazarlığı, ekonomi okuryazarlığı, televizyon okuryazarlığı, çevre okuryazarlığı (Snavely ve Cooper, 1997, s. 12), bilgisayar okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, ağ (network) okuryazarlığı (Spitzer vd., 1998), e-sağlık okuryazarlığı (Norman ve Skinner, 2006), üstokuryazarlık (metaliteracy) (ACRL, 2016).

Bilgi okuryazarlığı türlerinde olduğu gibi, hem bilgi okuryazarlığı konusundaki çalışmaların artması hem de bilgi okuryazarlığı tanımlarının bilgi problemini çözme süreçlerini açıklamada yetersiz kalması sonucu çeşitli düzeylerde bilgi okuryazarlığı standartları ve modelleri geliştirilmiştir.

### *Bilgi Okuryazarlığı Standartları*

Başta ABD olmak üzere, İngiltere, Avustralya, Yeni Zelanda, Kanada, Avrupa, İskandinavya ve Türkiye de dahil diğer hemen her ülkede bilgi okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı standartları ve standartların kullanımı üzerine çalışmalar yapılmıştır (Akkoyunlu ve Kurbanoğlu, 2002, 2003; 2004; Ayra ve Köstereliođlu, 2015; Bruce, 2004; Duke ve Ward, 2009; Johnson ve O'English, 2003; Johnston ve Webber, 2003; Klebansky ve Fraser, 2013; Özel, 2016; Polat, 2006; Probert, 2009; Yalvaç, 2001; Yüksel İleri, 2011). Standartlarda bilgi okuryazarı bireyin ayrıntılı olarak

tanımlanması ve bu konuda kuramsal bir çerçeve oluşturulması hedeflenmektedir. İlköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim olmak üzere farklı düzeyler için geliştirilmiş standartlar bulunmaktadır (Kurbanoğlu, 2010). Bu çalışmada, araştırmanın amacı ve kapsamı doğrultusunda yükseköğretim düzeyi ve öğretmen adayları için geliştirilen standartlar içerisinde en yaygın kullanılanı ve birçok çalışmaya rehberlik eden; ACRL tarafından 2000 yılında yayımlanan "Yükseköğretim İçin Bilgi Okuryazarlığı Beceri Standartları-Information Literacy Competency Standards for Higher Education" ve yine ACRL tarafından 2011 yılında yayımlanan "Öğretmen Eğitimi İçin Bilgi Okuryazarlığı Standartları-Information Literacy Standards for Teacher Education" na kısaca yer verilmeştir. Bununla birlikte 2000 yılında yayımlanan Standart ACRL Yönetim Kurulu tarafından 2016 yılında yürürlükten kaldırılmıştır. Standartın yerine "Yükseköğretim İçin Bilgi Okuryazarlığının Çerçevesi-Framework for Information Literacy for Higher Education" yayımlanmıştır. Bu Çerçeve de çalışmanın kapsamı ile ilgili oldukça önemli bir belge niteliğindedir. Bu bağlamda Çerçeve 2000 yılındaki Standartla ilişkili olduğu için, Çerçevenin açıklanması da Standartla birlikte yapılmıştır.

### *Yükseköğretim İçin Bilgi Okuryazarlığı Beceri Standartları* ve *Yükseköğretim İçin Bilgi Okuryazarlığının Çerçevesi*

Bilgi okuryazarlığı alanında yükseköğretim düzeyine yönelik bilinen ilk standart ABD'de geliştirilmiştir (Kurbanoğlu, 2010). Bu standart ACRL (2000) tarafından Yükseköğretim İçin Bilgi Okuryazarlığı Beceri Standartları (Information Literacy Competency Standards for Higher Education) adı ile yayımlanmıştır. Standartta, yükseköğretim kurumlarının misyonunun yaşamboyu öğrenenleri geliştirmede merkez olma rolünden hareket edilmiştir. Bu nedenle Standartta üniversite öğrencilerine bilgi okuryazarlığı becerilerinin kazandırılmasının önemi ve bilgi okuryazarlığı derslerinin müfredatta yer almasının gerekliliği vurgulanmıştır. Ayrıca bilgi okuryazarlığı eğitimlerinin sadece geleneksel kampüsler için değil, uzaktan eğitim ve öğrenmeyi de içerecek şekilde geliştirilmesine dikkat çekilmiştir. Standarda göre, bilgi okuryazarlığı müfredatı üniversitenin bütün programlarını ve hizmetlerini içermelidir ve ayrıca, fakülte, kütüphaneciler ve yöneticilerin ortak çabasını gerektirmelidir.

Yükseköğretim İçin Bilgi Okuryazarlığı Beceri Standartları, 5 temel standart ve bu standartlar altında yer alan performans göstergelerinden ve göstergelerin öğrenme çıktılarından oluşmaktadır. 2000 yılında yayımlanan bu Standarttan 15 yıl sonra, Yükseköğretim İçin Bilgi Okuryazarlığının Çerçevesi (Framework for Information Literacy for Higher Education) ilk olarak Şubat 2015'te, daha sonra Ocak 2016'da tekrar güncellenerek yayımlanmıştır (ACRL, 2016). Bu Çerçeve, iş ve gündelik yaşamımızın her alanındaki dinamik ve sıklıkla da belirsizlik içeren bilgi ekosisteminde bilgi okuryazarlığı ile ilgili yeni odaklara dikkat çekme gereksinimi ile yükseköğretim çevresindeki hızlı değişimin sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Bu değişen dinamik koşullarda öğrenciler, bilgiyi elde etmede, anlamada, bilgiye değer katarak yeniden üretmede ve etik olarak kullanmada; eğitimciler ve kütüphaneciler de öğrencilerin bilgi okuryazarlığı becerilerinin geliştirilmesinde daha büyük role ve sorumluluğa sahiptirler. Bu bağlamda, 2000 yılında yayımlanan Standart, ACRL Yönetim Kurulu tarafından gücünün artık eskisi kadar kalmadığı ifade edilerek, 25 Haziran 2016 tarihinde yürürlükten kaldırılmıştır. Ancak Standardın ACRL Web sayfasında 1 Temmuz 2017 tarihine kadar yayımlanmasına devam edilecektir (ACRL, 2016).

Çerçevede (2016), 2000 tarihli Standarttan farklı olarak daha esnek bir yapı söz konusudur. Çerçeve, her biri bilgi okuryazarlığı ana kavramlarını, bir dizi bilgi uygulamalarını (knowledge practices) ve eğilimlerini (dispositions) içeren altı temel bölümden (frame) oluşmaktadır. Çerçevede, Çerçevenin eğitimcilerin, okul yönetimlerinin ve kütüphanecilerin ortaklığında bilgi okuryazarlığı eğitimlerinin, derslerinin ve müfredatın yeniden tasarlanması süreçlerinde kulanılabileceği vurgulanırken; bu süreçlerde her bir altı bölümün belirtilen sırada uygulanması koşulu önerilmez/zorunlu tutulmaz. Başka bir ifadeyle, sürekli değişen bilgi ekosistemine bağlı

olarak Çerçeve de sürekli geliştirilmeye açıktır. Çerçevede bilgi okuryazarlığı ile ilgili çekirdek kavramlar, katılımcı dijital çevrelerde (ortak çalışma/"collaborate", üretmek/"produce" ve paylaşmak/"share") bilginin ortak üretimi ve paylaşımını içerecek şekilde genişletilmiş ve bu yeni kavramlar Üstokuryazarlık/"Metaliteracy" kavramı ile açıklanmıştır. Üstokuryazarlık, ortaya çıkan yeni teknolojilere sürekli uyumu, eleştirel düşünmeyi ve üreticiler, ortaklar ve dağıtıcılarla bağlantıyı kuran derinlemesine düşünmeyi gerektirmektedir.

*Öğretmen Eğitimi İçin Bilgi Okuryazarlığı Standartları*

ACRL'nin Eğitim ve Davranış Bilimleri Bölümü (Education & Behavioral Sciences Section - EBSS) tarafından 2011 yılında yayımlanan ve bu çalışmanın kapsamı açısından oldukça önemli olan bir diğer standart da Öğretmen Eğitimi İçin Bilgi Okuryazarlığı Standartları (Information Literacy Standards for Teacher Education)'dır. Standart, Yükseköğretim İçin Bilgi Okuryazarlığı Beceri Standartına (2000) dayandırılmıştır.

Lavert ve Reed (2006), öğretmenlerin sıklıkla bilgi okuryazarlığı becerilerinin gerekliliğini bilmeksizin öğretmeye başladıklarına dikkat çekmişlerdir. Bu nedenle bugünün öğretmenlerinin (öğretmen adayları, mezunlar ve hali hazırda çalışanlar), geleceğin öğrencilerini yetiştirecekleri için bilgi okuryazarlığı becerilerini kapsamlı bir şekilde öğrenmeleri gereklidir. Bu bağlamda, Standardın iki temel çıkış noktası bulunmaktadır. Birincisi, bilgi ve teknoloji alanındaki hızlı değişimin bilgiyi aramak, bulmak, değerlendirmek ve kullanmak için daha gelişmiş ve çok yönlü bilgi okuryazarlığı becerilerini gerektirmesi; ikincisi de böyle bir çevrede öğretmenlerin, bugünün öğrencilerine bilginin akıllı bir şekilde nasıl kullanılacağını öğretmek için çeşitli fırsatları sağlamada anahtar role ve sorumluluğa sahip olmalarıdır. Standardın aşağıda sunulan iki temel amacı bulunmaktadır (ACRL, 2011):

- Öğretmen adayları için bilgi okuryazarlığı eğitiminin geliştirilmesinde eğitim fakültesi üyelerine ve kütüphanecilere rehber olmak,
- Sonuçları/çıktıları karşılaştırma yoluyla öğretim ve müfredatı değerlendirme olanağı sağlamak.

Standart, 6 temel standart ve bu standartlar altında yer alan performans göstergelerinden ve göstergelerin öğrenme çıktılarından oluşmaktadır. Standartta bilgi okuryazarı bir öğretmen adayında bulunması gereken beceriler ve yeterlilikler gruplanarak sıralanmıştır. Aşağıda kısaca bu temel altı standarda yer verilmiştir (ACRL, 2011):

- **Standart 1:** Bilgi okuryazarı öğretmen adayı bilgi gereksinimini açıkça ifade eder, tanımlar ve bilgiyi bulmak için stratejileri ve araçları seçer.
- **Standart 2:** Bilgi okuryazarı öğretmen adayı bilgi gereksinimine özgü ve öğrencinin gelişimine yönelik gereksinimine uygun bilgiyi bulur ve seçer.
- **Standart 3:** Bilgi okuryazarı öğretmen adayı bilgi gereksinimine özgü ve hedef kitlenin gelişimine uygun bilgiyi düzenler ve analiz eder.
- **Standart 4:** Bilgi okuryazarı öğretmen adayı bilginin gerektirdiği amaca uygun biçimde bilgiyi sentezler, işler ve sunar.
- **Standart 5:** Bilgi okuryazarı öğretmen adayı bütün bilgi arama süreçlerinin yanı sıra bilginin ayrı/farklı parçalarını da değerlendirir.
- **Standart 6:** Bilgi okuryazarı öğretmen adayı bilgiyi etik olarak nasıl kullanacağını ve yayacağını bilir.

Wadham (2011) Standardın birçok amaca hizmet eden mükemmel bir doküman olduğunu belirtmektedir. Wadham'a göre Standardın temel amacı, bilgi okuryazarlığının öğretmen eğitimi alanında ne olduğu ve onu kimlerin kullanacağı hakkında bilgi vermektir. Bu bağlamda Standart, bilgi okuryazarlığının öğretmen eğitiminde ne şekilde olması gerektiğini açık bir şekilde ifade eden resmi bir belge niteliğindedir.

Standart incelendiğinde öğretmen eğitiminde ağırlığın bilgi okuryazarlığı becerilerine verildiği ve özellikle göstergeler ve öğrenim çıktıları yardımıyla söz konusu becerilerin kapsamlarının çok net olarak ortaya konulduğu görülmektedir[1]. Standartta problem çözme, karar verme, analiz ve sentez yapma, eleştirel düşünme gibi üst düzey düşünme becerilerinin yanı sıra; öğretmen adaylarının alanları ile ilgili bilgi kaynaklarını tanıma, değerlendirme ve kullanma becerilerine sahip olması, bilgi kullanımı ile ilgili yasal, etik ve sosyal konuları bilmesi, teknolojiyi kullanma becerilerine sahip olması gibi becerilerin de önemine vurgu yapılmıştır. Standartta ayrıca, iletişim, birlikte çalışma, bağımsız öğrenme gibi bireysel becerilerin de önemine dikkat çekilmiş ve bilgi okuryazarlığının demokrasi, topluma katkı, uyum ve yaşamboyu öğrenme ile ilişkileri de kurulmuştur. Dahası 21. yüzyılda öğretmen adaylarına bilgi okuryazarlığı becerilerinin kazandırılmasında, bilgi okuryazarlığı derslerinin eğitim müfredatında yer almasının önemi ile bu eğitimlerin geliştirilmesinde ve başarılı olmasında öğretmen, kütüphaneci, eğitim fakültesi yöneticileri, öğrenci ve aile iş birliğinin önemi de belirtilmiştir (ACRL, 2011).

### *Bilgi Okuryazarlığı Modelleri*

Literatürde çok sayıda bilgi okuryazarlığı modeli bulunmaktadır (Kubanoğlu, 2010). Modellerde öğrencilerin bilgi problemini çözerken gereksinimleri olan bir dizi işlemler veya adımlar tanımlanmıştır (Bruce, 2004). Bu modellerin temel amacı bilgi okuryazarlığı becerilerinin bireylere kazandırılmasını sağlamaktır. Modellerin amacı aynı zamanda bilgi gereksinimleri doğrultusunda araştırma yapmayı bilen ve yaşamboyu bu becerilerini geliştiren ve her alanda (eğitim-iş-günlük yaşam) uygulayabilen bağımsız öğrenmeyi, düşünmeyi ve üretmeyi bilen bireyler yetiştirmektir. Çalışmada özellikle üniversite öğrencilerine bilgi okuryazarlığı becerilerinin kazandırılmasında da kullanılabilecek şu üç modelin kısaca açıklanması yerinde olacaktır.

- *Big6 (Bilgi Problemini Çözme/Information Problem-Solving) Modeli (1987):* Model Mike Eisenberg ve Bob Berkowitz tarafından 1987 yılında geliştirilmiştir (Demiralay ve Karadeniz, 2008). Big6, bilgi ve teknoloji becerilerinin öğretiminde dünya çapında en yaygın bilinen ve kullanılan modeldir. Model, binlerce K-12 okullarında, yüksek eğitim kurumlarında ve kurumsal ve yetişkin eğitim programlarında kullanıldığı için, bireyler bilgiyi elde etme ve kullanma gereksinimini ne zaman hissederlerse modeli istedikleri zaman rahatlıkla kullanabilir ve uygulayabilirler. Big6, spesifik bilgi gereksinimini sistematik olarak bulma, uygulama ve değerlendirme süreçlerini, teknoloji araçları ile birlikte bilgiyi arama ve kullanma becerileri ile bütünleştirir. Big6, 1) Bilgi ihtiyacını tanımlama, 2) Bilgi arama stratejileri, 3) Bilginin yerini bulma, 4) Bilgiyi kullanma, 5) Sentez yapma ve 6) Değerlendirme olmak üzere altı aşamadan oluşmaktadır (Eisenberg, 2001).
- *Kuhlthau'nun Bilgi Arama Süreci (BAS) Modeli (Model of The Information Search Process-ISP) (1983):* Model Kuhlthau tarafından 1983 yılında geliştirilmiştir. Modelde öğrencilerin araştırma süreçlerindeki duyguları, düşünceleri ve davranışları bütüncül bir yaklaşımla altı aşamada tanımlanmıştır. Bu aşamalar şöyledir: 1) Başlama, 2) Konu seçimi, 3) Ön araştırma, 4) Odak oluşturma, 5) Bilgi toplama ve 6) Tamamlama (Kuhlthau, 1996, 2007). Model yaşamboyu öğrenme için bilgi okuryazarlığı becerilerinin kazandırılmasında ve bilgi arama süreçlerinde üniversite öğrencilerine rehberlik etmektedir. BAS modeli birçok üniversite kütüphanesinde bilgi okuryazarlığı eğitimlerinin çerçevesini oluşturmuştur (Kuhlthau, 2013).
- SCONUL Yedi Sütun Modeli (SCONUL Seven Pillars Model) (1999): Model SCONUL (Society of College, National and University Libraries) bünyesinde Bilgi Okuryazarlığı

[1] Bu çalışmanın kapsamını aşacağından dolayı standartlarda açık bir şekilde belirtilen performans göstergelerine ve öğrenme çıktılarına ayrıntılı bir şekilde yer verilmemiştir. Standartlar ile ilgili daha ayrıntılı bilgi için bkz. http://www.ala.org/acrl/standards/informationliteracycompetency (ACRL, 2000); http://www.ala.org/acrl/sites/ala.org.acrl/files/content/standards/ilstandards_te.pdf (ACRL, 2011).

Komitesi (Committee on Information Literacy) tarafından yükseköğretime yönelik olarak 1999'da hazırlanmıştır (SCONUL, 1999). Modelde bilgi becerileri olarak adlandırılan bilgi problemini çözme aşamaları yedi adımda tanımlanmıştır. Bu adımlar: 1) Bilgi gereksinimini tanımlama, 2) Bilgi gereksinimine uygun kaynakları seçme, 3) Bilginin yerini bulmak için stratejileri yapılandırma, 4) Bilgiyi bulma ve bilgiye erişme, 5) Elde edilen bilgiyi karşılaştırma ve değerlendirme, 6) Elde edilen bilgiyi düzenleme, uygulama ve iletme ve 7) Sentez yapma ve yeni bilgi üretme (Kurbanoğlu, 2010, s. 732). Model ilk yayınlandığı tarih olan 1999 yılından 12 yıl sonra 2011'e kadar birçok akademik kütüphaneci ve öğretmen tarafından uygulanmıştır. Model 2011'de SCONUL tarafından revize edilmiş ve genişletilmiştir. Bu yeni versiyonda, 1999'daki çekirdek modele, araştırma, dijital okuryazarlık, açık eğitim kaynakları, kanıta dayalı uygulamalı sağlık hizmetleri ve mezun istihdamı gibi yeni kavramlar ve bilgi okuryazarlığı özellikleri eklenmiştir (Golstein, 2015).

## Bilgi Okuryazarlığı ve Öğretmen Yetiştirme ile İlgili Literatür

21.Yüzyılda eğitim kurumlarının hızla değişen ve gelişen bilgi çevresinde yeni öğretim yaklaşımlarının ve programlarının geliştirilmesiyle yeniden yapılandırılması gerekliliği kaçınılmazdır (ACRL, 2016; ALA, 1989; Kurbanoğlu ve Akkoyunlu, 2002b). Bilgi toplumunda toplum olarak ilerleyebilmek, gelişmiş ülkelerin refah düzeyine erişebilmek ve rekabet edebilirliği artırabilmek; bireyleri günün koşullarına uyum sağlayabilecek becerilerle donatılmış ve bu becerileri yaşamlarının her alanında başarılı olarak uygulayabilecek biçimde yetiştirebilmek için okullarda iyi bir eğitim verilmesi ve öğretimin niteliğinin artırılması şüphesiz çok önemlidir (Seferoğlu, 2004). Ancak öğretmenlerin, dolayısıyla öğretmen adaylarının gelecek nesli nitelikli yetiştirebilmeleri için öncelikle kendilerinin nitelikli olarak yetişmeleri gerekmektedir (Ayra ve Kösterelioğlu, 2015; Gündüz ve Odabaşı, 2004).

21. yüzyılın değişen koşulları bilgi okuryazarlığı temel becerilerinin kapsamını da genişletmiş ve öğretmen adaylarına yeni roller ve sorumluluklar yüklemiştir (ACRL, 2016). Günümüzde öğretmen adaylarının mesleki özel alan yeterliliklerine (MEB ÖYGM, 2008) sahip olmalarının yanı sıra; sürekli değişen ve çeşitlenen zengin içerikli bilgi çevresinde gereksinim duydukları bilgiyi nereden nasıl elde edeceğini, elde ettiği bilgiyi hem akademik hem de iş ve günlük yaşamında etik ilkeler çerçevesinde nasıl kullanacağını bilen, eleştirel düşünen, problem çözme becerilerine sahip, bilgiyi katma değerli bilgiye ve üretime dönüştürebilen, bağımsız öğrenen, ortak çalışma, üretme ve paylaşma becerisine sahip, günün bilgi ve iletişim teknolojilerinden en üst düzeyde yararlanabilen, yenilikçi, çevreye, demokrasiye ve insan haklarına sahip çıkan ve kendini sürekli geliştiren yaşamboyu öğrenen; diğer bir ifadeyle üst düzeyde bilgi okuryazarlığı becerilerine sahip bireyler yetiştirme yeterliliğine de sahip olmaları gerekmektedir (ACRL, 2011, 2016). Bu bağlamda öğretmenler öğrencilere bilgiyi akıllı bir şekilde nasıl kullanacaklarını öğretmek için çeşitli olanaklar sağlamada kilit rol oynamaktadırlar. Bu nedenle öğretmen adaylarının geleceğin öğrencilerine yaratıcı bilgi aktivitelerinde öğrenme ortamları hazırlamaları ve rehberlik edebilmeleri için öncelikle kendilerinin bilgi okuryazarlığı becerileri ile donatılmış olarak yetişmeleri ön koşuldur (ACRL, 2011, 2016; Argon, Öztürk ve Kılıçaslan, 2008; Demiralay ve Karadeniz, 2010; Duke ve Ward, 2009; Erdem, 2013; Kovalik, Jensen, Schloman ve Tipton, 2010; Kurbanoğlu ve Akkoyunlu, 2002b).

Öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerilerine sahip olarak yetişmelerinde temel görev eğitim fakültelerinin sorumluluğundadır. Eğitim fakülteleri, öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerilerini kazanmalarını hedefleyen öğretim programlarını geliştirmeli ve müfredatlarında yer vermelidir (Akkoyunlu ve Kurbanoğlu, 2002). Kuhlthau (1987), fonsiyonel okuryazarlık ile bilgi okuryazarlığı arasında yakın bir ilişki olduğunu ve bu nedenle bilgi okuryazarlığının eğitim programları içerisinde yer alması gerektiğinin önemini vurgulamıştır. Birçok çalışmada da bilgi okuryazarlığının ilk, orta ve yüksek eğitim olmak üzere her düzeydeki

eğitim kurumunun müfredatında yer alması gerektiği ve bilgi okuryazarlığı ile ilgili bütünleştirilmiş bir programın hazırlanmasında, uygulanmasında ve sürekliliğinin sağlanmasında öğretmen, kütüphaneci ve okul yönetiminin işbirliğinin önemine dikkat çekilmiştir (ACRL, 2000, 2011, 2016; Adretta, Pope ve Walton, 2008; ALA, 1989; Akkoyunlu ve Kurbanoğlu, 2002; Duke ve Ward, 2009; Kovalik vd., 2010; Kurbanoğlu ve Akkoyunlu, 2002b; SCONUL, 1999; Spitzer vd., 1998; Wadham, 2011; Witt ve Dickinson, 2003). Aynı zamanda bu eğitim programının başarılı olabilmesi, ülkelerin eğitim politikalarında yer almasına ve kurumlar arasında eşgüdümün sağlanmasına bağlıdır (Adretta vd., 2008; Moore, 2002; Probert, 2009; Weiner, 2013; Witt ve Dickinson, 2003). Örneğin; Weiner (2013) ABD, İngiltere, Finlandiya, Afrika ve Latin Amerika'nın bilgi okuryazarlığı politikalarını genel olarak değerlendirdiği çalışmasında, Finlandiya'nın bilgi okuryazarlığı eğitimini bütünleştirilmiş biçimde müfredata yerleştirdiğini, bilgi okuryazarlığı ile ilgili kurumlar arasında iş birliğine dayalı ortak politikasının var olduğunu ve bu politikanın ve ulusal iş birliğinin Finlandiya'nın güçlü bir eğitim sistemine sahip olmasını ve 1990'lardan beri bilgiye dayalı ekonomiye öncülük etmesini sağladığını belirtmiştir.

Türkiye'de bilgi okuryazarlığı ve öğretmen yetiştirme ile ilgili literatür incelendiğinde, öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin bilgi okuryazarlığı becerilerinin değerlendirilmesi ile ilgili hem eğitim bilimleri alanındaki araştırmacıların (Argon vd., 2008; Ayra ve Köstereliоğlu, 2015; Başaran, 2005; Demiralay ve Karadeniz, 2010; Gömleksiz, Kan ve Bozpolat, 2013; İzci ve Koç, 2012; Korkut ve Akkoyunlu, 2008) hem de eğitim bilimleri ve kütüphanecilik ve enformasyon bilimi alanındaki araştırmacıların ortaklaşa yaptıkları (Akkoyunlu ve Kurbanoğlu, 2002, 2003; 2004; Kurbanoğlu ve Akkoyunlu, 2002a, b) önemli çalışmalar bulunduğu görülmektedir. Bu çalışmalar genel hatlarıyla değerlendirildiğinde iki önemli nokta dikkat çekmektedir. Birincisi, çalışmaların doğrudan eğitim fakültelerinde bilgi okuryazarlığı eğitim programlarının varlığının sorgulanmasının amaçlanmasından ziyade, öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin bilgi okuryazarlık becerilerinin değerlendirilmesine, bilgi okuryazarlığı öz-yeterlik algılarına, bilgi okuryazarlığı ile ilgili derslere gereksinimlerinin olup olmadığına, bilgi okuryazarlığı ile bilgisayar veya bilgi ve iletişim teknolojileri ilişkisine odaklanıldığı görülmektedir. İkinci dikkat çeken nokta ise, eğitim bilimleri ile kütüphanecilik ve enformasyon bilimi alanındaki araştırmacıların konu hakkında ortak çalışmalarının, bilgi okuryazarlık eğitim programlarının hazırlanmasında bu iki meslek grubunun birlikteki önemli rolünü ortaya çıkarmasıdır. Bununla birlikte öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı konusunun doğrudan kütüphanecilik ve enformasyon bilimi alanında da sınırlı düzeyde araştırıldığı görülmektedir (Örn; Aldemir, 2004). Adı anılan çalışmalarda öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerilerinin ve bilgi okuryazarlığı öz-yeterlik algılarının düşük olduğu ve bu becerilerin kazandırılacağı eğitim programlarına ihtiyaç duydukları belirlenmiştir. Kütüphanecilik ve enformasyon bilimi alanında bilgi okuryazarlığı ile ilgili çalışmaların da ağırlıklı olarak okul ve üniversite kütüphanelerinin/kütüphanecilerinin rolleri (Çakmak ve Önal, 2013; Erol Alkan, 2013; Kızılaslan, 2007; Polat, 2005; Yüksel İleri, 2011) ve enformasyon profesyonellerinin eğitim ve öğretimindeki önemi (Yalvaç, 2001) çerçevesinde ele alındığı görülmektedir.

KKTC'de ise öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığının konu alındığı çalışmaların oldukça az olduğu dikkat çekicidir (Adalıer ve Serin, 2012; Baysen ve Çakmak, 2016). Bu araştırmacılardan Adalıer ve Serin (2012), öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı öz-yeterliklerinin incelenmesine odaklanırken; Baysen ve Çakmak (2016) da öğretmen adayları için bilgi okuryazarlığı eğitiminin önemine vurgu yapmışlardır.

## Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Araştırmanın temel amacı, hem eğitim fakültelerinin müfredatlarında bilgi okuryazarlığı eğitim programlarının varlığını; hem de ulusal politikalarda, kanunlarda ve öğretmen yeterliliklerinde bilgi (enformasyon) okuryazarlığı eğitiminin ele alınıp alınmadığını veya ne şekilde yer aldığını tespit etmektir.

Araştırmanın kapsamını, Türkiye'de konu ile ilgili birincil kurumların (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], Yüksek Öğretim Kurumu [YÖK], Başbakanlık, diğer ilgili kurum ve bakanlıklar) ürettikleri birincil kaynaklar (konu ile ilgili yasa, ulusal politikalar, kalkınma ve eylem planları, milli eğitim şûra kararları, hükümet programı ve öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri) ile Ankara örneğinde, bünyesinde eğitim fakültesi bulunan dört devlet (Ankara Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi-ODTÜ) ve dört vakıf (Başkent Üniversitesi, Bilkent Üniversitesi, TED Üniversitesi, Ufuk Üniversitesi) üniversitesine bağlı 34 bölüm 65 anabilim dalı ve 4 programın misyonu, ders programları ile ilgili dokümanlar; KKTC'de ise konu ile ilgili birincil kurumların (KKTC Milli Eğitim Bakanlığı, diğer ilgili bakanlıklar) ürettikleri birincil kaynaklar (konu ile ilgili yasa, Kıbrıs Türk Eğitim Sistemi dokümanı, milli eğitim şûra kararları) ile bünyesinde eğitim fakültesi bulunan bir devlet (Doğu Akdeniz Üniversitesi) ve dört vakıf ( Girne Amerikan Üniversitesi, Lefke Avrupa Üniversitesi, Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, Yakın Doğu Üniversitesi) üniversitesine bağlı 53 bölümün misyonu, ders programları ile ilgili dokümanlar oluşturmaktadır.

Çalışmanın kapsamına KKTC'nin alınmasının temel nedeni, Türkiye Cumhuriyeti ve KKTC arasında onaylanan denklik anlaşması[2] gereği, KKTC hukukuna göre kurulmuş olan üniversitelerin lisans veya önlisans programlarına Türkiye Cumhuriyeti hukukuna göre her yıl yapılan merkezi sınavla yerleştirilerek, öğrenimlerini tamamlayan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının diplomalarının, denklik işlemine tabi tutulmaksızın Türkiye Cumhuriyeti'nde de geçerli olmasıdır (Türkiye, 2011a, b). Dolaysıyla KKTC'deki üniversitelerin eğitim fakültelerinden mezun olan öğretmen adayları da Türkiye Cumhuriyeti'ndeki eğitim kurumlarında denkliğe bakılmaksızın istihdam edilebilmektedir.

## Araştırma Soruları

Araştımada iki temel soruya yanıt aranmıştır.

1) Türkiye'de ve KKTC'de öğretmen yetiştiren eğitim kurumlarının müfredatında bilgi (enformasyon[3]) okuryazarlığı ders programlarının varlığı nedir?
2) Türkiye'de ve KKTC'de ilgili kanun, ulusal politika, kalkınma ve eylem planları ve eğitim şûrası raporlarında ve dokümanlarda bilgi (enformasyon) okuryazarlığı eğitim programlarının varlığı nedir?

## Yöntem

Bu çalışmada nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiştir. Nitel araştırmalarda temel yaklaşım, sosyal veya insan sorunlarını derinlemesine, tümevarımsal ve bütüncül bir biçimde ortaya çıkartmak ve analiz etmektir (Creswell, 2008, 2014; Padgett, 2008).

### *Veri Toplama*

Araştırmada verilerin toplanmasında doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, nitel araştırmalarda araştırmacıların, ana olguyu anlamalarına yardım eden önemli ve değerli bilgi kaynaklarının analiz işlemlerini kapsar. Dokümanlar, incelenen alan veya katılımcılar hakkında bilgi veren toplantı kayıtları, kurumsal bildiri, arşiv belgeleri gibi resmi ve kişisel günlükler, mektuplar, notlar gibi özel belgelerden oluşmaktadır. Ayrıca gelişen bilgi

[2] 12.3.2011 tarih ve 27872 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 6165 sayılı kanun ile 28.5.2011 tarih ve 27947 sayılı mükerrer Resmi Gazetede yayımlanan 2011/1748 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla onaylanan "Türkiye Cumhuriyeti ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hukukuna Göre Kurulmuş Olan Üniversitelerin Karşılıklı Tanınmasına Dair Milletlerarası Anlaşma".

[3] Bilgi okuryazarlığı kavramı literatürde enformasyon okuryazarlığı olarak da kullanıldığı için her iki kavramın da varlığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

teknolojileri doğrultusunda resmi ve özel kurumlardaki e-posta mesajları ve Web sitesindeki veriler de nitel araştırmacılar için giderek artan önemli veri kaynaklarını temsil etmektedirler (Creswell, 2008, s. 230-231). Doküman incelemesi araştırmacıya, ihtiyacı olan veriye her zaman gözlem veya görüşme yapmaya gerek duymadan, zaman ve para tasarrufu sağlayarak erişmesine olanak verir (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 188).

Bu araştırmada da veriler web ortamında bulunan halka açık dokümanlardan elde edilmiştir. Web ortamındaki dokümanların araştırmacılara üç temel açıdan yararı bulunabilmektedir. Birincisi, araştırmacının dokümanlara istediği zaman aralığında ve anda erişebilme olanağı sunmasıdır. İkincisi, hâlihazırda yazılı olarak bulunduklarından araştırmacı tarafından doğrudan kullanılabilirler. Son olarak web sayfasına yerleştirilmeden önce ciddi kontrolden geçiriliyor olmalarıdır. Fakat yine de güncel bilgilere erişilmemiş olabilir. Başka bir deyişle, dokümanların web ortamında kalma süresi kaynakların güncelliğini etkilemiş olabilir (Creswell, 2003, s. 187-188).

Araştırmada Türkiye kapsamında aşağıda sunulan dokümanlar incelenmiştir:

- 1739 Sayılı Millli Eğitim Temel Kanunu (Milli, 1973)
- 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu (Yükseköğretim, 1981)
- Öğretmen Yeterlilikleri: Öğretmenlik Mesleği Genel ve Özel Alan Yeterlilikleri (MEB ÖYGM, 2008)
- Milli Eğitim Bakanlığı 2010-2014 Stratejik Planı (T. C. Milli Eğitim Bakanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığı [MEB SGB], 2009)
- Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ): Temel Alan Yeterlilikleri: Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Bilimleri (Yükseköğretim Kurulu [YÖK], 2011)
- 19. Milli Eğitim Şûrası Tavsiye Kararları (MEB, 2014a)
- Türkiye Hayat Boyu Öğrenme Stratejisi Belgesi ve Eylem Planı 2014-2018 (MEB, 2014b)
- MEB Misyonu (MEB, 2015)
- 10. Kalkınma Planı 2014-2018 (T. C. Kalkınma Bakanlığı, 2013)
- Orta Vadeli Mali Plan 2017–2019 (T. C. Maliye Bakanlığı, Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü [BÜMKO], 2016)
- 65. Hükümet Programı (Yıldırım, 2016)
- Araştırma kapsamındaki eğitim fakültelerinin misyonu ve ders programları (misyonu bulunmayan üniversitelerin "amacı", "hakkında", "genel bilgi", "tanıtım" ve "dekanımızdan" başlıklarında yer verilen bilgiler)

KKTC kapsamında ise aşağıda sunulan dokümanlar incelenmiştir:

- Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Öğretmenler Yasası (Kuzey, 1985)
- Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim Yasası (Kuzey, 1986)
- Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yükseköğretim Yasası (Kuzey, 2005)
- Kıbrıs Türk Eğitim Sistemi (KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Talim ve Terbiye Dairesi [MEKB TTD], 2005)
- V. Milli Eğitim Şûrası Kararları (KKTC Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2014)
- Araştırma kapsamındaki eğitim fakültelerinin misyonu ve ders programları (misyonu bulunmayan üniversitelerin "amacı", "hakkında", "genel bilgi", "tanıtım" ve "dekanımızdan" başlıklarında yer verilen bilgiler)

### *Veri Analizi*

Veri analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi, hem nicel hem de nitel araştırma yaklaşımlarında kullanılan, anlam/sonuç çıkarmaya dayalı çok amaçlı veri analiz yöntemidir (Holsti, 1969; Krippendorff, 2013; Neuendorf, 2002). Bu çalışmada veri analizinde kullanılan içerik analizi nitel araştırma yaklaşımlarına uygun olarak yürütülmüştür. İçerik analizi, metinlerin, mesajların ve dokümanların hem ana fikrini hem de anlamını tanımlamak, ölçmek ve çözümlemek için gerçekleştirilen yöntemlerden oluşmaktadır (Beck ve Manuel, 2008, s. 35). İçerik analizinde mevcut olan metinlerin nitel ve nicel boyutlarından hareketle, mevcut olmayan yani bilinmeyen sosyal gerçeğin bazı boyut ve kesitlerine yönelik birtakım bulguların elde edilmesi amaçlanmaktadır (Gökçe, 2006, s. 20). Bu doğrultuda, içerik analizinde, toplanan verileri açıklayabilecek kavramların ve ilişkilerin tanımlanması hedeflenmektedir. Bu hedef çerçevesinde içerik analizinde yapılan temel işlem, ortak veya birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar etrafında bir araya getirmek ve bunları anlaşılır bir şekilde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 227).

Araştırma kapsamında kodlamada aşağıdaki hususlara önem verilmiş ve şu aşamalar gerçekleştirilmiştir:

- Araştırma kapsamında incelenen dokümanlarda öncelikle doğrudan "bilgi okuryazarlığı" kavramı aranmıştır. Bununla birlikte, bilgi okuryazarlığı kavramı literatürde enformasyon okuryazarlığı biçiminde de kullanıldığı için incelenen dokümanlarda kavram ayrıca enformasyon okuryazarlığı terimi ile de aranmıştır. Ancak dokümanlarda bu kavrama ilişkin bir bulguya rastlanmamıştır. Doğrudan "bilgi okuryazarlığı" olarak geçen kavramlar yine bu ad ile kodlanmıştır.
- Araştırma kapsamında incelenen dokümanların çoğunda doğrudan bilgi okuryazarlığı ile ilgili olmayıp, bilgi okuryazarlığı becerilerini ve bilgi okuryazarı bireyde olması istenen kriterleri kapsayan ifadeler olduğu dikkat çekmiştir. Bu nedenle doğrudan "bilgi okuryazarlığı" kavramının geçmediği durumlarda bu kavram ile ilişkili kavramlar aranmış ve bilgi okuryazarlığı ile ilişkili olduğu düşünülen kavramlar bilgi okuryazarlığı ile ilgili terimler (problem çözme; karar verme; analiz ve sentez yapma; bilimsel düşünme; araştırma; eleştirel düşünme; bilgi toplumu; bilimsel tutum ve beceriler; yasal; etik konuları anlama; hak; adalet; sorumluluk; insan hakları; çocuk hakları; evrensel değerler; bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma; çağdaş; yenilikçi; yaratıcı; sorgulayıcı; üretken; özgüven; bilgiyi arama, bulma, kullanma ve değerlendirme; bilgiyi paylaşma; bilgiye erişim; teknolojiyi destekleme; dürüstlük; açıklık; bağımsız öğrenme; öğrenmeyi öğrenme; çağdaş eğitim anlayışı; özgürlükçü; ortak çalışma; katılımcı; demokrasi; topluma katkı; toplumsal sorumluluk; çevreye karşı sorumluluk; üstün nitelikli bireyler; çağdaş öğretim; eğitimde yeniden yapılanma; öğretmen niteliğinin artırılması; uyum; alanı ile ilgili bilgi kaynaklarını tanıma, değerlendirme ve kullanma becerileri; kendini sürekli geliştirme; yaşamboyu öğrenme; 21. yüzyıl bilgi ve becerileri; bilgisayar okuryazarlığı; medya okuryazarlığı; fen okuryazarlığı; bilimsel okuryazarlık; finansal okuryazarlık; teknoloji okuryazarlığı; çevre okuryazarlığı) cinsinden kodlanmıştır. Ayrıca "yaşamboyu öğrenme" kavramının, incelenen bazı dokümanlarda "hayat boyu öğrenme" olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. İlgili kavram literatürde daha yagın kullanılan "yaşamboyu öğrenme" kavramı ile kodlanmıştır. Kodlamada bilgi okuryazarlığı tanımları ve standartları önceden belirlenmiş kategoriler olarak kabul edilmiştir.
- Nitel verilerin kodlanması hem geleneksel olarak elle hem de bilgisayar programları kullanılarak yapılabilmektedir. Bilgisayar programları özellikle verilerin kontrol edilemeyecek kadar büyüklükte olması durumlarında tercih edilebilmektedir (Creswell, 2008, s. 246-248). Bu çalışmada kodlama yaparken herhangi bir paket program kullanılmamıştır. Elle tarama yapılmış ve her bir doküman tek tek incelenmiştir. Bu

çalışmada nitel verilerin kodlanmasında geleneksel yaklaşımın tercih edilmesinin temel nedeni, özellikle eğitim fakültelerinin misyonları, ders programları ve ilgili diğer verilerin çoğunun (amaç, hakkında, genel bilgiler, tanıtım ve dekanımızdan başlıklarından elde edilen veriler) ayrı bir word ya da pdf formatında olmamasından kaynaklanmaktır. Başka bir ifadeyle verilerin (dokümanların) doğrudan Web sayfasında sunulmasıdır. Dolayısıyla elle tarama yapma araştırmacılar tarafından daha hızlı ve pratik olmuştur. Bununla birlikte kodlama sürecinde araştırmacılar öncelikle bir miktar dokümanı ayrı ayrı incelemişler ve kod listesi hazırlayıp ardından kod listelerini karşılaştırıp hem fikir olana dek birlikte çalışmışlardır. Tekrar edilen bu sürecin ardından kodlara ilişkin son kararları verip kodlama sürecini tamamlamışlardır.

## Bulgular ve Tartışma

Araştırmada Türkiye ve KKTC'de bilgi okuryazarlığı ve öğretmen yetiştirme ile ilgili doküman incelemesi ile elde edilen verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular sırasıyla, Türkiye ve KKTC'de konu ile ilgili kanunlar, ulusal politika ve eylem planları, milli eğitim şûra kararları, öğretmenlik mesleği yeterlilikleri gibi resmi raporlardan ve dokümanlardan elde edilen bulgular (Bkz. Tablo 1) ve Türkiye'de Ankara örneğinde ve KKTC'de araştırma kapsamındaki eğitim fakültelerinin misyonu, ders programları ve ilgili diğer dokümanlardan elde edilen bulgular (Bkz. Tablo 2) olmak üzere iki başlıkta toplanmış ve sunulmuştur.

### *Resmi Raporlarda ve Dokümanlarda Bilgi Okuryazarlığı ve Öğretmen Yetiştirme ile İlgili Bulgular*

Türkiye ve KKTC'de konu ile ilgili kanunlar, ulusal politika ve eylem planları, milli eğitim şûra kararları, öğretmenlik mesleği yeterlilikleri gibi resmi raporlardan ve dokümanlardan elde edilen verilerin incelenmesi sonucunda ortaya çıkan bulgular (Bkz. Tablo 1) şu şekildedir:

Türkiye ve KKTC'de konu ile ilgili incelenen resmi raporlarda ve dokümanlarda, bilgi okuryazarlığı tanımlarında, standartlarında, modellerinde ortaya konan kavramların yoğun şekilde kullanıldığı görülmektedir (Bkz. Tablo 1). Fakat bu kavramların bilgi (enformasyon) okuryazarlığı ile ilişkilendirilmemesi dikkat çekicidir. Bu bulgu araştırma kapsamında incelenen resmi raporlarda ve dokümanlarda bilgi okuryazarlığı ile ilgili farkındalığın yeterli düzeyde olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

İncelenen dokümanlarda bilgi (enformasyon) okuryazarlığı kavramına hiç vurgu yapılmadan, daha çok bilgi toplumu, 21. Yüzyılın gerektirdiği insan özellikleri ve yaşamboyu öğrenme kapsamında yer verildiğini söyleyebiliriz (Bkz. Tablo 2: MEB 2010-2014 Satratejik Planı; TTYÇ: Temel Alan Yeterlilikleri: Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Bilimleri; 19. Milli Eğitim Şûrası Kararları; Türkiye Hayat Boyu Öğrenme Stratejisi Belgesi ve Eylem Planı 2014-2018; MEB Misyonu; 10. Kalkınma Planı-2014-2018; Orta Vadeli Mali Plan: 2017–2019; 65. Hükümet Programı; Kıbrıs Türk Eğitim Sistemi; V. Milli Eğitim Şûrası Kararları). Bununla birlikte 10. Kalkınma Planı-2014-2018, Orta Vadeli Mali Plan: 2017–2019 ve 65. Hükümet Programı'nda yine bilgi okuryazarlığı becerilerine vurgu yapılmadan konunun yaşamboyu öğrenme çerçevesinde istihdam, işgücü ve çalışma hayatı içerisinde değerlendirildiği görülmektedir.

Türkiye'de 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu (Milli, 1973) ve 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu (Yükseköğretim, 1981) ile KKTC'de Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim Yasası (Kuzey, 1986) ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yükseköğretim Yasası (Kuzey, 2005) birlikte değerlendirildiğinde hepsinde de çağdaş eğitim anlayışıyla, hür, insan haklarına saygılı, demokratik, etik değerlere önem veren, topluma karşı sorumlu, yaratıcı, bilimsel düşünce gücüne sahip, ülkenin ihtiyacı olan alanlara insangücü yetiştirme hedefinden

bahsedilmekle birlikte; bilgi (enformasyon) okuryazarlığı becerilerine sahip bireylerin yetişitirilmesinin gerekliliğine ilişkin bir ifadeye rastlanmamıştır.

Öğretmen Yeterlilikleri: Öğretmenlik Mesleği Genel ve Özel Alan Yeterlilikleri (MEB ÖYGM, 2008), etkili öğretim ve öğrenim için geliştirilen öğretim programlarını hayata geçirecek ve öğrencileri 21. yüzyıla hazırlayacak olan öğretmenlerde bulunması gereken bilgi, beceri ve tutumları içermesine rağmen; 31 alt yeterlik ve 233 performans göstergesi incelendiğinde öğretmen adaylarının yetiştirilmesinde bilgi okuryazarlığı becerilerine sahip olması ile ilgili herhangi bir alt yeterlik veya performans göstergesi bulunmamaktadır. Fakat bazı performans göstergelerinde doğrudan vurgulanmasa da bilgi okuryazarlığı, bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) ile sınırlandırılmıştır. Bazı performans göstergelerinde öğretmen adaylarının bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeleri takip etmeleri; teknoloji okuryazarı olmaları; mesleki gelişimlerini desteklemek ve verimliliklerini artırmak için BİT'den yararlanmaları ve BİT ile ilgili yasal ve ahlâki sorumlulukları bilmeleri ve bunları öğrencilere de kazandırmaları gerektiğinden bahsedilmektedir. Oysaki bilgi okuryazarlığı, BİT okuryazarlığını da kapsayan daha üst becerileri gerektirmektedir.

Bilgi okuryazarlığı becerilerine ilişkin kavramların en çok TYYÇ: Temel Alan Yeterlilikleri: Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Bilimleri'nde vurgulandığı tespit edilmiştir (Bkz. Tablo 1'in devamı 2). TYYÇ, Bologna sürecine dâhil ülkelerin her birisinin kendi Yükseköğretim Yeterlilik Çerçevesini oluşturmaları gereğinden doğmuştur. TYYÇ'nin hazırlanma çalışmalarına Yükseköğretim Kurulu bünyesinde oluşturulan Yükseköğretim Yeterlilik Komisyonu tarafından 2006 yılında başlanmış ve Avrupa Yükseöğretim Alanı İçin Yeterlilik Çerçevesi (QF-EHEA Qualifications Framework for European Higher Education Area)'ndeki düzey tanımlayıcıları örnek alınarak hazırlanmıştır. TYYÇ'de yükseköğretimin her düzeyinde (önlisans, lisans, yüksek lisans ve doktora) eğitim sonunda asgari düzeyde kazanılması gereken bilgi, beceri ve yetkinlikler tanımlanmıştır. TYYÇ'de 22 dalda temel alan yeterlilikleri çalışma grupları oluşturulmuştur. Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Bilimleri de bu çalışma gruplarından biridir ("Türkiye Yükseköğretim", 2010) ve diğer çalışma gruplarında olduğu gibi bu alanda da her düzey için bilgi, beceri ve yetkinlikler altında yeterlilikler tanımlanmıştır. Bu yeterliliklerin çoğu bilgi okuryazarlığı becerileri ile yakından ilgilidir, fakat bu dokümanda da bilgi okuryazarlığına herhangi bir atıf yapılmamıştır (YÖK, 2011). Ayrıca Çerçevenin yükseköğretim kurumlarının, özelde de eğitim fakültelerinin müfredatlarında bilgi okuryazarlığı ders programı olarak yansımadığını söylemek mümkündür. Diğer taraftan Çerçeve eğitim proramlarının hazırlanmasında ve bu yönde politika geliştirilmesinde ulusal ve uluslarası iş birliğinin önemini ortaya koyması bakımından önemli bir belgedir.

2014 yılında gerçekleştirilen 19. Milli Eğitim Şûrası'nda alınan tavsiye kararlarında da öğretmen yetiştirmede bilgi okuryazarlığı becerilerinin kazandırılmasına yönelik herhangi bir karar bulunmamakla birlikte, yaşamboyu öğrenmeye vurgu yapılmış ve MEB tarafından geliştirilen Öğretmenlik Mesleği Genel ve Özel Alan Yeterlilikleri'nin güncellenmesine, yeterlilikleri geliştirilmemiş alanlarda acilen çalışma başlatılmasına ve eğitimin yeniden yapılandırılmasına ilişkin tavsiye kararları alınmıştır. Bu kararlar çerçevesinde ilgili paydaşların (eğitimciler, kütüphaneciler vd.) konuya dâhil olması, özellikle kütüphanecilik ve enformasyon bilimi alanındaki akademisyenlerin, araştırmacıların ve kütüphanecilerin öğretmen yeterliliklerinde bilgi okuryazarlığı becerilerinin de yeterlilik alanı olarak yerleştirilmesine, bu yönde müfredatta doğrudan bilgi okuryazarlığı ile ilgili ders programının açılmasına dikkat çekmeleri önemli görülmektedir.

Araştırmada incelenen resmi raporlar ve dokümanlar genel olarak değerlendirildiğinde, iş birliğine dayalı ortak bir eğitim ve öğretmen yetiştirme politikasının olmadığı izlenimi edinilmiştir.

Tablo 1.
*Resmi Raporlarda ve Dokümanlarda Bilgi Okuryazarlığı ve Öğretmen Yetiştirme İle İlgili Bulgular*

| İncelenen Dokümanlar T. C. | Doküman İçeriği | Kategoriler | |
|---|---|---|---|
| | | Bilgi Okuryazarlığı | Bilgi Okuryazarlığı ile İlişkili Kavramlar |
| 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu (Milli, 1973) | *"Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek"* (Madde 2, 2.bend, s. 5101)<br>*"Güçlü ve istikrarlı, hür ve demokratik bir toplum düzeninin gerçekleşmesi ve devamı için yurttaşların sahip olmaları gereken demokrasi bilincinin, yurt yönetimine ait bilgi, anlayış ve davranışlarla sorumluluk duygusunun ve manevi değerlere saygının, her türlü eğitim çalışmalarında öğrencilere kazandırılıp geliştirilmesine çalışılır…"* [VIII – Demokrasi eğitimi: Madde 11 – (Değişik: 16/6/1983 - 2842/3 md.), s. 5103] | — | İnsan hakları; toplumsal sorumluluk; yaratıcı; demokrasi. |
| 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Kanunu (Yükseköğretim, 1981) | *"Madde 4 – Yükseköğretimin amacı: a) Öğrencilerini; (5) Hür ve bilimsel düşünce gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı…" (s. 5350)*<br>*"Madde 12 – Bu kanundaki amaç ve ana ilkelere uygun olarak yükseköğretim kurumlarının görevleri; a. Çağdaş uygarlık ve eğitim - öğretim esaslarına dayanan bir düzen içinde, toplumun ihtiyaçları ve kalkınma planları ilke ve hedeflerine uygun ve ortaöğretime dayalı çeşitli düzeylerde eğitim - öğretim, bilimsel araştırma, yayım ve danışmanlık yapmak, b. Kendi ihtisas gücü ve maddi kaynaklarını rasyonel, verimli ve ekonomik şekilde kullanarak, milli eğitim politikası ve kalkınma planları ilke ve hedefleri ile Yükseköğretim Kurulu tarafından yapılan plan ve programlar doğrultusunda, ülkenin ihtiyacı olan dallarda ve sayıda insangücü yetiştirmek…" (s. 5355)* | — | Bilimsel düşünce; insan hakları; çağdaş eğitim. |
| Öğretmen Yeterlilikleri: Öğretmenlik Mesleği Genel ve Özel Alan Yeterlilikleri (MEB ÖYGM, 2008) | *"Öğretmen, çocuk hakları, insan hakları, anayasa ve demokrasi ilkelerini benimseyerek her toplumun kendine özgü kültürel yapısı, değerleri olduğu anlayışıyla öğrenme yaşantıları düzenleyebilmelidir. Ulusal ve evrensel değerleri benimsemeli, uluslararasındaki anlayışı,iş birliğini, dostluğu, barışı destekleyerek, öğrencilerinin de bu değerleri kazanması için çaba gösterebilmelidir*(Yeterlik Alanı: A-Kişisel ve Mesleki Değerler-Mesleki Gelişim, Alt Yeterlik: A3-Ulusal ve Evrensel Değerlere Önem Verme, s.10).<br>*"Öğretmen, kendini geliştirme sorumluluğunun bilincinde, istekli, sebatlı, canlı, enerjik ve yaratıcı olabilmelidir. Eleştirel düşünme, problem çözme, iletişim becerileri ve estetik anlayışını geliştirebilmeli ve etkili kullanabilmelidir "* (Yeterlik Alanı: A-Kişisel ve Mesleki Değerler-Mesleki Gelişim, Alt Yeterlik: A5-Kişisel Gelişim Sağlama, s. 12).<br>*"Teknolojik ortamlardaki (veri tabanları, çevrimiçi kaynaklar vb.) öğretme öğrenme ile ilgili kaynaklara ulaşır, bunları doğruluk ve uygunlukları açısından değerlendirir"* (Yeterlik Alanı: C-Öğretme ve Öğrenme Süreci, Alt Yeterlik: C2-Materyal Hazırlama, C2. 9 Performans Göstergeleri, s. 21). | — | Çocuk hakları; insan hakları; demokrasi; ortak çalışma; kendini sürekli geliştirme; yaratıcı; eleştirel düşünme; problem çözme; iletişim becerisi. |

Tablo 1.
*Resmi Raporlarda ve Dokümanlarda Bilgi Okuryazarlığı ve Öğretmen Yetiştirme İle İlgili Bulgular / Devamı-1*

| İncelenen Dokümanlar T. C. | Doküman İçeriği | Kategoriler | |
|---|---|---|---|
| | | Bilgi Okuryazarlığı | Bilgi Okuryazarlığı ile İlişkili Kavramlar |
| Öğretmen Yeterlilikleri: Öğretmenlik Mesleği Genel ve Özel Alan Yeterlilikleri (MEB ÖYGM, 2008) (Devamı) | *"Öğrencilerin materyal hazırlama ve geliştirmelerine fırsatlar vererek onlarda yaratıcılığın ve estetik anlayışın gelişmesine katkıda bulunur." (Yeterlik Alanı: C-Öğretme ve Öğrenme Süreci, Alt Yeterlik: C2-Materyal Hazırlama, C2. 10 Performans Göstergeleri, s. 21).*<br>*"Teknoloji kaynaklarının etkili kullanımına model olur ve bunları öğretir" (Yeterlik Alanı: C-Öğretme ve Öğrenme Süreci, Alt Yeterlik: C3-Öğrenme Ortamlarını Düzenleme, C3. 8 Performans Göstergeleri. S. 22).*<br>*"Öğretmen, öğrencilerin öz denetim kazanabilecekleri; kendi hak ve sorumluluklarının yanı sıra diğerlerinin hak ve sorumluluklarını da kavrayabilecekleri, duygu ve düşüncelerini yönetebilecekleri ve kendilerini özgürce ifade edebilecekleri demokratik bir ortam hazırlayabilmelidir" (Yeterlik Alanı: C-Öğretme ve Öğrenme Süreci, Alt Yeterlik:.C7-Davranış Yönetimi, s. 26).*<br>*"Kişilerarası problem çözme becerilerine sahiptir ve öğrencilerde de bu becerilerin gelişmesine rehberlik eder" (Yeterlik Alanı: C-Öğretme ve Öğrenme Süreci, Alt Yeterlik:.C7-Davranış Yönetimi., C7. 11 Performans Göstergeleri, s. 26).*<br>*"Öğretmen, okulun bulunduğu çevrenin doğal, sosyo-kültürelve ekonomik özelliklerinin farkında olarak çevrenin önemli sorunlarına duyarlı olmalı ve bunları öğretim sürecine yansıtabilmelidir" (Yeterlik Alanı: E-Okul, Aile ve Toplum İlişkileri, Alt Yeterlik: E1-Çevreyi Tanıma, s. 31).* | — | Bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma; bilgiyi bulma ve değerlendirme; yaratıcı; alanı ile ilgili bilgi kaynaklarını tanıma, değerlendirme ve kullanma becerileri; yaratıcı; bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma; demokrasi; problem çözme; çevre sorumluluğu. |
| MEB 2010-2104 Stratejik Planı (MEB SGB, 2009) | *"Hayat Boyu Öğrenme ve Bilgi Toplumu Stratejisi-7. Tema"*<br>*"Bilginin araştırılması, bulunması, işlenmesi, sunulması ve değerlendirilmesi teknolojiyi kullanabilme becerilerini kapsar. Bilgi teknolojilerini yerinde kullanma konusunda doğru karar verme, bilgi teknolojilerini kullanırken planlama yapma, bu teknolojilerin kullanılması için gerekli becerilere sahip olma, bu kaynaklardan bilgiye ulaşma, taranan bilgilerin işe yararlılığını sezme ve ayırma, ayrılan bilgileri analiz etme, işe yarayanları seçme, seçilen bilgileri değerlendirme, sonuca varma, sonuca uygun formda sunma ve yeni alanlarda kullanma alt becerilerini içerir."* (MEB, 2009, s.141-153). | — | Bilgiyi arama; bulma; kullanma; değerlendirme; karar verme; bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma; analiz ve sentez yapma; yaşamboyu öğrenme; bilgi toplumu. |

Tablo 1.
*Resmi Raporlarda ve Dokümanlarda Bilgi Okuryazarlığı ve Öğretmen Yetiştirme İle İlgili Bulgular / Devamı-2*

| İncelenen Dokümanlar T. C. | Doküman İçeriği | Kategoriler: Bilgi Okuryazarlığı | Kategoriler: Bilgi Okuryazarlığı ile İlişkili Kavramlar |
|---|---|---|---|
| TYYÇ: Temel Alan Yeterlilikleri: Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Bilimleri (YÖK, 2011) | *Alanı ile ilgili öğretim programları, öğretim strateji, yöntem ve teknikleri ile ölçme ve değerlendirme bilgisine sahiptir. Alanıyla ilgili ileri düzeyde bilgi kaynaklarını kullanır. Alanıyla ilgili olay ve olguları kavramsallaştırır, bilimsel yöntem ve tekniklerle inceler, verileri yorumlar ve değerlendirir. Alanıyla ilgili sorunları tanımlar, analiz eder, kanıtlara ve araştırmalara dayalı çözüm önerileri geliştirir. Bireysel ve grup çalışmalarında sorumluluk alır ve alınan görevi etkin bir şekilde yerine getirir. Kendini bir birey olarak tanır; yaratıcı ve güçlü yönlerini kullanır ve zayıf yönlerini geliştirir Uygulamada karşılaşılan ve öngörülemeyen karmaşık sorunları çözmek için bireysel ve ekip üyesi olarak sorumluluk alır Edindiği bilgi ve becerileri eleştirel bir yaklaşımla değerlendirir. Öğrenme gereksinimlerini belirler ve öğrenmesini yönlendirir. Yaşam boyu öğrenmeye ilişkin olumlu bir tutum geliştirir. Bilgiye ulaşma yollarını etkin bir şekilde kullanır. Toplumsal sorumluluk bilinciyle yaşadığı sosyal çevre için mesleki proje ve etkinlikler planlar ve uygular. Düşüncelerini ve sorunlara ilişkin çözüm önerilerini nicel ve nitel verilerle destekleyerek uzman olan ve olmayan kişilerle paylaşır. Avrupa Bilgisayar Kullanma Lisansının ileri düzeyinde bilişim ve iletişim teknolojilerini kullanır. Farklı kültürlerde yaşar ve sosyal yaşama uyum sağlar. Demokrasi, insan hakları, toplumsal, bilimsel ve mesleki etik değerlere uygun davranır. Güvenli okul ortamının oluşturulması ve sürdürülebilmesi amacıyla kişisel ve kurumsal etkileşim kurar. Çevre koruma ve iş güvenliği konularında yeterli bilince sahiptir. Birey olarak ve alanıyla ilgili görev, hak ve sorumluluklarına ilişkin yasa yönetmelik ve mevzuata uygun davranır.* (s. 6) | — | Alanı ile ilgili bilgi kaynaklarını tanıma, değerlendirme ve kullanma; problem çözme; ortak çalışma; eleştirel düşünme; yaşamboyu öğrenme; bilgiyi bulma, kullanma, değerlendirme, paylaşma; bilimsel düşünme; toplumsal sorumluluk; bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma; uyum; demokrasi; insan hakları; etik; çevreye karşı sorumluluk. |
| 19. Milli Eğitim Şûrası Tavsiye Kararları (MEB, 2014a) | *Öğretmen niteliğinin artırılması için; "Öğretmen Eğitiminde Hizmet Öncesi Eğitimin Niteliği: Eğitim fakültelerindeki öğretim elemanlarının öğretmen eğitimi konusunda yeterlikleri, yükseltilmesi konusunda tedbirler alınmalıdır. Öğretmen yetiştiren kurumların akademik ve örgütsel teşkilatlanması ve programları on iki yıllık zorunlu eğitim sistemi doğrultusunda ve ulusal/uluslararası akreditasyon modellerine dayalı olarak yeniden yapılandırılmalıdır."* | — | Öğretmen niteliğinin artırılması; eğitimde yeniden yapılanma. |

Tablo 1.
*Resmi Raporlarda ve Dokümanlarda Bilgi Okuryazarlığı ve Öğretmen Yetiştirme İle İlgili Bulgular / Devamı-3*

| İncelenen Dokümanlar T. C. | Doküman İçeriği | Kategoriler | |
|---|---|---|---|
| | | Bilgi Okuryazarlığı | Bilgi Okuryazarlığı ile İlişkili Kavramlar |
| 19. Milli Eğitim Şûrası Tavsiye Kararları (MEB, 2014a) (Devamı) | *MEB´in geliştirdiği genel öğretmen yeterlilikleri ve özel alan yeterlikleri tüm paydaşların geri bildirimleri ve teknolojik pedagojik alan bilgisi de dikkate alınarak güncellenmeli ve halen yeterlikleri geliştirilmemiş alanlar için ivedi olarak çalışmalara başlanmalıdır.*<br>*Eğitim fakültelerinde uygulanmakta olan öğretim programları, MEB ile birlikte geliştirilen öğretmen yeterlikleri doğrultusunda, Yüksek Öğretim Kurulu, Öğretmen Yetiştirme Çalışma Grubu´nun koordinasyonunda yeniden yapılandırılmalıdır."*<br>*"Öğretmenlerin Mesleki Gelişimi (Hizmetiçi Eğitim) ve Kariyer Sistemi Yapılandırılması:*<br>*Öğretmenlik mesleğinin niteliğinin artırılmasında; öğretmen yeterlikleri temelinde, sistemdeki öğretmenlerin büyüklüğünü, ülke üzerindeki dağılımını ve yaşam boyu öğrenme ilkelerini de temel alan bir mesleki-kişisel gelişim modeline gereksinme duyulduğu düşünülmektedir. Bunun yanı sıra bu modelin öğretmenlik mesleğinin hak ettiği bir kariyer sistemine bağlanmasının stratejik bir öncelik alanı olduğu değerlendirilmektedir.*<br>*Sürekli mesleki gelişim için öğretmen yeterliklerini de dikkate alan bir model oluşturulmalıdır. Bu model;*<br>*a. Bütüncül bir yaklaşımla ihtiyaç belirleme, izleme, yönlendirme ve değerlendirmeyi,*<br>*b. Mesleki gelişim programlarının uygulama boyutu da dikkate alınarak süre ve içerik yönünden planlanmasını,*<br>*c. Öğretmenlerin hayat boyu öğrenme fırsatlarını artırmak ve çeşitlendirmek için uzaktan öğretim yoluyla hizmet sunan kurumlarla iş birliğini,*<br>*d. Yüz yüze ve uzaktan olanaklarının birlikte kullanıldığı karma (hibrit) öğretim tasarımlarını içermelidir.* | — | Öğretmen niteliğinin artırılması; eğitimde yeniden yapılanma; ortak çalışma; yaşamboyu öğrenme. |
| Türkiye Hayat Boyu Öğrenme Stratejisi Belgesi ve Eylem Planı 2014-2018 (MEB, 2014b) | *Bu programla bireylerin; "çalışma hayatının gerektirdiği bilgi ve iletişim teknolojileri, yabancı dili, finansal okuryazarlık, problem çözme, eleştirel düşünme, iletişim, liderlik, kariyer planlama ve iş arama gibi temel beceriler ile sanatsal ve sportif becerilere sahip olması amaçlanmaktadır" olarak belirtilmiştir.* | — | Yaşamboyu öğrenme; bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma; problem çözme; eleştirel düşünme; iletişim; finansal okuryazarlık. |

Tablo 1.
*Resmi Raporlarda ve Dokümanlarda Bilgi Okuryazarlığı ve Öğretmen Yetiştirme İle İlgili Bulgular / Devamı-4*

| İncelenen Dokümanlar T. C. | Doküman İçeriği | Kategoriler | |
|---|---|---|---|
| | | Bilgi Okuryazarlığı | Bilgi Okuryazarlığı ile İlişkili Kavramlar |
| MEB Misyonu (2015) | *"Düşünme, anlama, araştırma ve sorun çözme yetkinliği gelişmiş; bilgi toplumunun gerektirdiği bilgi ve becerilerle donanmış; millî kültür ile insanlığın ve demokrasinin evrensel değerlerini içselleştirmiş; iletişime ve paylaşıma açık, sanat duyarlılığı ve becerisi gelişmiş; öz güveni, öz saygısı, hak, adalet ve sorumluluk bilinci yüksek; gayretli, girişimci, yaratıcı, yenilikçi, barışçı, sağlıklı ve mutlu bireylerin yetişmesine ortam ve imkân sağlamaktır."* | — | Problem çözme; bilgi toplumu; demokrasi; iletişim ve paylaşma; hak; adalet; sorumluluk; yaratıcı; yenilikçi. |
| "10. Kalkınma Planı-2014-2018" (T. C. Kalkınma Bakanlığı, 2013) | *"Düşünme, algılama ve problem çözme yeteneği gelişmiş, demokratik değerleri ve millî kültürü özümsemiş, paylaşıma ve iletişime açık, sanat ve estetik duyguları güçlü, özgüven ve sorumluluk duygusu ile girişimcilik ve yenilikçilik özelliklerine sahip, bilim ve teknoloji kullanımına ve üretimine yatkın, bilgi toplumunun gerektirdiği temel bilgi ve becerilerle donanmış, üretken ve mutlu bireylerin yetişmesi eğitim sisteminin temel amacıdır."*<br>*"İşgücünün eğitim düzeyi yükseltilerek istihdam edilebilirliği artırılacak ve işgücü piyasasının talep ettiği becerilerin kazandırılması için yaşam boyu eğitim faaliyetlerine önem verilecektir."* | — | Problem çözme; demokrasi;paylaşma; özgüven; sorumluluk; yenilikçi; üretken; bilim ve teknolojiyi kullanma; bilgi toplumu; yaşamboyu öğrenme. |
| "Orta Vadeli Mali Plan: 2017–2019" (BÜMKO, 2016) | *"Eğitim sisteminde, bireylerin kişilik ve kabiliyetlerini geliştiren, hayat boyu öğrenme yaklaşımı çerçevesinde işgücü piyasasıyla uyumunu güçlendiren, özel sektörün katkısını artıran, fırsat eşitliğine dayalı, kalite odaklı dönüşüm sürdürülecektir."* | — | Yaşamboyu öğrenme |
| "65. Hükümet Programı" (Yıldırım, 2016) | *"Ülkemizin insan kaynağını çağdaş dünya ile rekabet edebilir donanıma kavuşturan ve hayat boyu süren bir süreç olarak eğitimi insani kalkınmamızın odağına yerleştiriyoruz."* (s. 31)<br>*"Eğitimde bilgi ile bilinç arasındaki etkileşimi temel bir ihtiyaç addediyoruz. Bu yaklaşımla, bilgi tabanlı ekonominin ihtiyaç duyduğu insan gücünü yetiştiren, özgürlükçü, üretken ve rekabetçi bir eğitim sisteminin oluşturulması, bu sisteme uygun öğretmenlerin yetiştirilmesi, müfredatın geliştirilmesi ve uygun ortamların tesis edilmesi en temel önceliğimiz olmaya devam etmektedir."* (s. 31-32)<br>*"Eğitimin her kademesinde insan hakları alanında farkındalık bilinci geliştirilecektir."* (s.32)<br>*"Müfredatın eğitimin her kademesinde öğrenciyi hayata hazırlayan, öğrenmeyi öğreten, istidatlarını ortaya çıkaran, temel becerileri veren, özgüveni pekiştiren, evrensel değerleri aktaran bir içeriğe sahip hale getirilmesi yönündeki çalışmalarımıza devam edeceğiz. Müfredatı bilgi teknolojileri destekli öğretime uygun hale getirerek, eğitsel e-içeriklerin genişletilmesi ve daha da geliştirilmesini sağlayacağız."* (s. 33). | — | Yaşamboyu öğrenme; bilgi tabanlı ekonomi; özgürlükçü; üretken; insan hakları; öğrenmeyi öğrenme; özgüven; bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma. |

Tablo 1.
*Resmi Raporlarda ve Dokümanlarda Bilgi Okuryazarlığı ve Öğretmen Yetiştirme İle İlgili Bulgular / Devamı-5*

| İncelenen Dokümanlar T. C. | Doküman İçeriği | Kategoriler: Bilgi Okuryazarlığı | Kategoriler: Bilgi Okuryazarlığı ile İlişkili Kavramlar |
|---|---|---|---|
| "65. Hükümet Programı" (Yıldırım, 2016) (Devamı) | *"Birlikte, problem çözmeye dayalı ve proje tabanlı öğrenmeyi teşvik eden eğitim teknolojilerini yaygınlaştıracağız."* (s.33)<br>*"Hayat boyu öğrenme programlarını yaygınlaştırarak, gençlere temel ve mesleki beceriler kazandıracağız."* (s. 45) | — | Ortak çalışma; problem çözme; yaşamboyu öğrenme. |
| | K. K. T. C. | | |
| Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Öğretmenler Yasası (Kuzey, 1985) | *"Öğrencilerin serbest düşünme ve hareket etmelerine ve toplum yaşamı ile ilgili iyi alışkanlıklar kazanmalarına yardımcı olmak."* (Madde 27, 6. bend). | — | Özgürlükçü. |
| Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim Yasası (Kuzey, 1986) | *"Beden, zihin, ahlak ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı biçimde gelişmiş sağlam bir kişiliğe ve karaktere, bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insanı seven, insana ve insan haklarına saygılı, girişime değer veren, toplumuna karşı sorumluluk duyan, her yönüyle gelişmiş, toplum ekonomisine katkıda bulunan…yapıcı, yaratıcı ve verimli yurttaşlar olarak yetiştirmek."* (Madde 5, 3. Bent, s. 4).<br>*"İlgi ve yeteneklerini değerlendirmek ve ortaya çıkarıp geliştirmek suretiyle, gerekli bilgi ve becerilerle donatmak; onlara birlikte ve dayanışma ile iş görme alışkanlıklarını kazandırmak…toplumunu ve ulusunu, çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı ve seçkin bir ortağı yapmak isteyen ve bu istek doğrultusunda sürekli çaba gösteren yurttaşlar olarak yetiştirmek."* (Madde 5, 4. bent, s. 4).<br>*"Bireylerin eğitimlerinin yaşam boyunca sürmesi esastır."* (Madde 11, 1. Bent, s. 6).<br>*"Her derece ve türdeki öğretim programları ve eğitim yöntemleri ile ders araç ve gereçleri bilimsel ve teknolojik esaslar ve yeniliklere, çevre ve ülke gereklerine ve koşullarına göre sürekli olarak geliştirilir."* (Madde 14, 1. Bent, s. 6)<br>*"Güçlü ve dengeli, özgür ve demokratik bir toplum düzeninin gerçekleşmesi ve sürdürülmesi için yurttaşların sahip olmaları gereken demokrasi bilincinin, yurt yönetimine ait bilgi, anlayış ve davranışlarla sorumluluk duygusunun, Anayasaya, yasalara ve manevi ve toplumsal değerlere saygının, her türlü eğitim çalışmalarında öğrencilere kazandırılmasına ve bu yöndeki duygu ve davranışların geliştirilmesine özen gösterilir."* (Madde 20, 1. Bent, s. 8). | — | Bilimsel düşünme; insan hakları; sorumluluk; yaratıcı; ortak çalışma; paylaşma; yaşamboyu; bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma; özgürlükçü; demokrasi; sorumluluk. |

Tablo 1.
*Resmi Raporlarda ve Dokümanlarda Bilgi Okuryazarlığı ve Öğretmen Yetiştirme İle İlgili Bulgular / Devamı-6*

| İncelenen Dokümanlar K. K. T. C. | Doküman İçeriği | Kategoriler: Bilgi Okuryazarlığı | Kategoriler: Bilgi Okuryazarlığı ile İlişkili Kavramlar |
|---|---|---|---|
| Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Öğretim Yasası (Kuzey, 2005) | *"Yükseköğretimin başlıca amaçları şunlardır: 1) Öğrencilerini; ...(C) Özgür ve bilimsel düşünce gücüne, geniş bir dünya görüşüne ve evrensel değerlere sahip, insan haklarına saygılı...(E) İlgi ve yetenekleri yönünde ve ölçüsünde, ülke kalkınmasına ve ihtiyaçlarına cevap verecek, aynı zamanda kendi geçim ve mutluluğunu sağlayacak bir mesleğin bilgi, beceri, davranış ve genel kültürüne ve etik değerlerine sahip yurttaşlar olarak yetiştirmek."*<br>*"Yükseköğretimin Temel İlkeleri: 6. Yükseköğretim, aşağıdaki temel ilkeler doğrultusunda planlanır, programlanır ve düzenlenir: ...(2) Karar alma süreçlerinde demokratik katılım sağlanır; (3) Temel hak ve özgürlükler, eğitim hakkı ve fırsat eşitliği güvence altına alınır... (6) Eğitim ve öğretim süreçleri öğrenci odaklıdır. Öğrencilerin bu süreçlere etkin katılımı gözetilir...(8) Eğitim-öğretim plan ve programları, bilimsel ve teknolojik esaslara, bölge, ülke ve yöre ihtiyaçlarına göre kısa ve uzun vadeli olarak hazırlanıp sürekli olarak geliştirilir."* | — | Özgürlükçü; bilimsel düşünme; evrensel değerler; insan hakları; demokratik katılım; bilim ve teknolojiyi kullanma. |
| Kıbrıs Türk Eğitim Sistemi (KKTC MEKB TTD, 2005) | *"Eğitim Sisteminin Yeniden Yapılanma Gerekliliği:*<br>*1. Kıbrıs Türk toplumunun bilgi çağında diğer toplumlar arasındaki yerini almasına, 2. Kıbrıs Türk toplumunun sosyal, kültürel, ekonomik alanda gelişmesine, 3. Eğitimde fırsat eşitliğine, yaşam boyu eğitime, 5. Değişime açık eğitime,*<br>*6. Öğrenci merkezli eğitime, olanak sağlamak amacıyla yeniden yapılanma gerekmektedir."* (s. 4)<br>*"Kıbrıs Türk Eğitim Sistemi Vizyonu: Sürekli olarak kendini yenileyebilen, değişime açık, insani değerleri önde tutan, barışçı ve uzlaşıcı insanı amaçlayan, ülke insanına yaşam boyu kaliteli eğitim.*<br>*Misyon: Özgürlük, demokrasi, barış, sosyal adalet ve hukukun üstünlüğüne bağlı; bilimsel düşünce ve çalışmayı özümsemiş; bilgi teknolojisini kullanmayı bilen; kendini sürekli yenileyebilen; düşüncesini özgürce söyleyebilen; ilgili bilgiye nasıl ulaşacağını bilen; Türkiye ve diğer komşu halklarla iyi ilişkiler kurabilen; Atatürk'ün barışçı, çağdaş, yenilikçi, laiklik ilkelerini benimseyen; bedenen ve ruhen sağlıklı, estetik duyguları gelişmiş, erdemli; 21. yüzyıl insan özelliklerine uygun yaratıcı nesillerin yetiştirilmesini hedefleyen, sürekli olarak kendi kendini yenileyen bir anlayış ve toplum bilinciyle her kişiye sınırsız değer vererek onların çok yönlü gelişmelerine sayar uygun ortamları hazırlamaktır."* (s. 5). | — | Eğitimde yeniden yapılanma; kendini sürekli geliştirme; yaşamboyu öğrenme; özgürlükçü; demokrasi; toplumsal sorumluluk; bilimsel düşünme; bilgiyi arama; bulma; kullanma; değerlendirme; karar verme; analiz ve sentez yapma; çağdaş; yenilikçi; yaratıcı; uyum; 21. yüzyıl bilgi ve becerileri. |

Tablo 1.
*Resmi Raporlarda ve Dokümanlarda Bilgi Okuryazarlığı ve Öğretmen Yetiştirme İle İlgili Bulgular / Devamı-7*

| İncelenen Dokümanlar K. K. T. C. | Doküman İçeriği | Kategoriler | |
|---|---|---|---|
| | | Bilgi Okuryazarlığı | Bilgi Okuryazarlığı ile İlişkili Kavramlar |
| V. Milli Eğitim Şûrası Kararları (KKTC MEB, 2014) | *"Yetiştireceği birey özellikleri bakımından Kıbrıs Türk Eğitim Sistemi:*<br>*a) Çağdaş değerleri ve insani değerleri içselleştirmiş, ülkesinin her anlamdaki doğal, kültürel ve tarihi değerlerini birer zenginlik olarak gören; barışı, özgürlüğü, demokrasiyi ve insan haklarını benimseyen, geliştiren ve savunan özgür düşünceye sahip,*<br>*b) Her türlü (dil, din, ırk, cinsiyet, cinsel yönelim vb.) ayrımcılığa karşı bir dünya görüşünü özümsemiş, farklı kültürlere ve etnik özelliklere hoşgörülü, kendine ve başkalarına saygılı,*<br>*c) Kendine, kültürüne, çevresine sahip çıkan, özgüveni ve farkındalığı yüksek, sorumluluk sahibi, her türlü kalıplaşmış, dogmatik düşünceyi sorgulayabilen, tüm inançlara ve evrensel değerlere saygılı, bireyler yetiştirme özelliklerini taşımalıdır."* (s. 1-2). | — | Çağdaş; özgürlükçü; demokrasi; insan hakları; evrensel değerler; sorumluluk; sorgulayıcı; özgüven. |

### *Eğitim Fakültelerinin Misyonu, Ders Programları ve İlgili Diğer Dokümanlarda Bilgi Okuryazarlığı ve Öğretmen Yetiştirme İle İlgili Bulgular*

Araştırmada Türkiye'de Ankara örneğinde ve KKTC'de bünyesinde eğitim fakültesi bulunan devlet ve vakıf üniversitelerinin öncelikle misyonu ve ders programları ile misyonu bulunmayan üniversitelerin amaç, hakkında, genel bilgiler, tanıtım ve dekanımızdan başlıklarında yer verilen dokümanlardan elde edilen verilerin incelenmesi sonucunda ortaya çıkan bulgulara göre (Bkz. Tablo 2), üniversitelerin tamamında doğrudan "bilgi (enformasyon) okuryazarlığı" adında bir ders olmadığı tespit edilirken, literatürde tanımlanan bilgi okuryazarlığı türlerinden (Norman ve Skinner, 2006; Snavely ve Cooper, 1997; Spitzer vd., 1998) medya okuryazarlığı ve fen teknolojileri okuryazarlığı ile ilgili dersler olduğu görülmektedir (Bkz. Tablo 2). Bu bulgu literatürde Akkoyunlu ve Kurbanoğlu (2002, 2003, 2004), Aldemir (2004), Argon vd. (2008) Demiralay ve Karadeniz (2008) ve Kurbanoğlu ve Akkoyunlu (2002b)'nun çalışmalarıyla benzerlik göstermektedir. Örneğin Akkoyunlu ve Kurbanoğlu (2003) ve Kurbanoğlu ve Akkoyunlu (2002b) araştırmalarında öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı ile ilgili öz-yeterlik algılarının düşük olduğunu, diğer bir ifadeyle kendilerini bilgi okuryazarlığı becerileri açısından yeterli görmediklerini tespit etmişler ve bu becerilerin eğitimin bir parçası olarak okullarda verilmesi gerektiğini önermişlerdir. Aldemir (2004) de eğitim fakültesi son sınıf öğrencileri üzerinde yürüttüğü araştırmasında, kütüphane olanaklarının ve var olan eğitim programlarının öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerilerini geliştirmeye imkân vermediğini ve öğrencilerin bu yönde eğitim almak istediklerini ortaya çıkarmıştır. Benzer şekilde Argon vd. (2008) de öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerilerini nicel yöntemlerle inceledikleri araştırmalarında, bilgi okuryazarlığı ile ilgili ders alıp almama durumuna yönelik soruya öğrencilerin %69'u ders almadıklarını belirtmişlerdir. Aynı zamanda bu bulgu, bilgi okuryazarlığının kapsamının neyi içerdiğinin henüz tam olarak bilinmediği ya da bilgi okuryazarlığı hakkında farkındalık eksikliği olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Fakültelerin ders programlarından elde edilen bir diğer bulguya göre, bilgi okuryazarlığı veya okuryazarlık türleri ile ilgili olmamasına rağmen, bilgi okuryazarlığı becerilerine dolaylı olarak vurgu yapılan, "Çevre Eğitimi"; "İnsan Hakları ve Demokrasi" ve "Meslek Etiği ve Yasal Konular" adlı dersler bulunduğu gözlenmiştir. Bu dersler genellikle "Genel Kültür" ile ilgili dersler içerisinde ve seçmeli dersler arasında yer almaktadır. Ayrıca bilgi okuryazarlığı ile ilgili becerilerin müfredat dâhilindeki "Kaynak Tarama ve Rapor Yazma" ve "Araştırma Yöntemleri" derslerindeki aldıkları eğitim ve yaptıkları proje ödevlerinde kazanmaları beklenebilir. Ancak, Argon vd. (2008, s. 20) bilgi okuryazarlığı becerilerinin tek bir dersle değil, bir eğitim süreci sonunda kazanılabilecek beceriler olduğunu ve bu becerilerin tesadüfî bilgilere bırakılmadan eğitimle geliştirilebilmesi için eğitim fakültelerinin müfredatında yer almasının ve derslerin alanda uzman kişiler tarafından verilmesinin önemine dikkat çekmişlerdir. İlgili literatürde, bilgi okuryazarlığının eğitim hedefleri doğrultusunda, tek bir derste verilebileceği gibi, eğitim programı ile bütünleştirilmiş öğretim, bağımsız dersler ve konuya dayalı öğretim olmak üzere çeşitli yöntemlerle de verilebileceği vurgulanmıştır. Bu yöntemler içerisinde en çok önerileni ise, belli bir disiplinin eğitim programının bilgi okuryazarlığı becerileri ile bütünüyle birleştirilmesi yöntemidir. Yöntem, eğitimde yeni yaklaşımlar çerçevesinde, bilgi okuryazarlığının eğitimin bir parçası olarak düşünülmesinden ortaya çıkmış ve tüm eğitim sürecini kapsayacak biçimde tasarlanmıştır. Yöntemde uygulamalar, verilen dersler ve projeler ile öğrencilerin bir önceki yılda edindikleri bilgi okuryazarlığı becerilerini, bir sonraki yılda daha ileriye taşımaları hedeflenmektedir (Kızıl, 2007, s. 51-52).

Araştırmada bilgi okuryazarlığı kavramının eğitim fakültelerinin misyonlarında ve ilgili diğer dokümanlarda yoğun olarak, ilgili literatürdeki bilgi okuryazarlığı tanımlarında (ALA, 1989; Doyle, 1992), bilgi okuryazarı bireyde bulunması gereken özelliklerde (ACRL, 2011; Doyle, 1992), standartlarda (ACRL, 2000, 2011), çerçevede (ACRL, 2016) ve modellerde (Eisenberg, 2001; Kuhlthau, 1983; SCONUL, 1999) ortaya konan kavramlar cinsinden geçtiği tespit edilmiştir. En sık geçen kavramların problem çözme, yaşamboyu öğrenme, alanı ile ilgili bilgi kaynaklarını tanıma, değerlendirme ve kullanma becerisi, bilgi teknolojilerini kullanma, eleştirel düşünme, yaratıcı, öğrenmeyi öğrenme/öğretme olduğu görülmektedir. Ancak bu kavramların bilgi okuryazarlığı ile ilişkilendirilmemesi dikkat çekicidir. Bu bulgu da bilgi okuryazarlığı ile ilgili farkındalığın yeterli olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 2.
*Eğitim Fakültelerinin Misyonu, Ders Programları ve İlgili Diğer Dokümanlarda Bilgi Okuryazarlığı ve Öğretmen Yetiştirme İle İlgili Bulgular*

| İncelenen Dokümanlar | | Kategoriler | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| Eğitim Fakülteleri (Devlet) T. C. | Doküman İçeriği (Misyonu, ders programları[4] ve ilgili diğer dokümanlar) Misyon | Bilgi Okuryazarlığı Dersi VAR | Bilgi Okuryazarlığı Dersi YOK | Diğer Okuryazarlık Türleri ile İlgili Dersler | Bilgi Okuryazarlığı ile İlişkili Kavramlar |
| Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi | *"İnsana, topluma, doğaya duyarlı, kendisinin ve mesleğinin toplumsal, eğitimsel gelişmedeki yerini, rolünü kavramış, mesleki yeterlik ve etik sorumluluk kazanmış; sürekli gelişmeyi bir yaşam biçimi olarak algılayan; bilimsel düşünme ve çalışma biçimini benimsemiş; kamusal yararları gözeten, yaratıcı ve eleştirel düşünebilen, eğitim bilimlerinin çeşitli alanlarında öğretmenler, akademisyenler yetiştirmek,*<br>*Öğrencilerin eğitimsel sorunları tartışabilecekleri, çözümler üretebilecekleri ve kendilerini özgürce ifade edebilecekleri öğrenme ortamlarını geliştirmek,*<br>*Toplumsal sorumluluklarının bilincinde, akademik çalışmalarında niteliği önemseyen, disiplinlerarası yaklaşıma açık, bilgiyi paylaşan, değerlendirmelerinde akademik ölçütleri esas alan, üretkenliği ve yaratıcı düşünceyi destekleyen bir ortam oluşturmak ve bunu sürekli kılacak kültürü yerleştirmek,*<br>*Eğitim bilimlerinin çeşitli alt disiplinleri ve diğer toplumsal bilimlerle etkileşim ve işbirliği içinde ulusal ve uluslararası kongre, sempozyum, panel, konferans, çalıştay vb. toplantılar düzenlemek, kuramsal ve uygulamalı araştırma projeleri gerçekleştirmek ve yayın yapmak,*<br>*Öğrencilerin, akademik ve idari personelin bilgiye erişimini, iletişim ve etkileşimi kolaylaştıran fiziksel ve teknolojik ortam oluşturmak,*<br>*Tüm akademik ve yönetsel etkinliklerin dürüst, açık, demokratik ve katılımcı bir anlayışla yerine getirilmesini sürekli kılmaktır."* (2016) | | √ | — | Toplumsal sorumluluk; çevreye karşı sorumluluk; etik; kendini sürekli geliştirme; bilimsel düşünme; yaratıcı; eleştirel düşünme; problem çözme; özgürlükçü; ortak çalışma; bilgiyi paylaşma; alanı ile ilgili bilgi kaynaklarını tanıma, değerlendirme ve kullanma becerileri; bilgiye erişim; teknolojiyi destekleme; dürüstlük; açıklık; demokrasi; katılımcı. |

[4] Eğitim fakültelerinin lisans programları ile ilgili bütün ders programları ve programların içeriği incelenmiştir. Fakat tabloda yer verilemeyecek kadar fazla bilgi içerdiği için gösterilememiştir. Ancak genel olarak ders programları ve içeriği ile ilgili bulgular literatür doğrultusunda tartışılmıştır.

Tablo 2.
*Eğitim Fakültelerinin Misyonu, Ders Programları ve İlgili Diğer Dokümanlarda Bilgi Okuryazarlığı ve Öğretmen Yetiştirme İle İlgili Bulgular / Devam-1*

| İncelenen Dokümanlar | Doküman İçeriği | Kategoriler | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | | Bilgi Okuryazarlığı Dersi | | Diğer Okuryazarlık Türleri ile İlgili Dersler | Bilgi Okuryazarlığı ile İlişkili Kavramlar |
| Eğitim Fakülteleri (Devlet) T. C. | (Misyonu, ders programları ve ilgili diğer dokümanlar) Misyon | VAR | YOK | | |
| Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi | "*Günümüzde, öğrenileceklerin miktarı çok hızlı artarken, bilgiyi öğrencilere aktarmayı hedefleyen geleneksel öğretim yaklaşımı terk edilmektedir. Öğrencilerin öğrenmeyi öğrenmesi hedeflenerek, belirli beceri, tutum ve değerleri kazandırmayı amaçlayan çağdaş eğitim anlayışı ön plana çıkmaktadır. Bu çağdaş eğitim anlayışını özümsemiş nitel ve nicel olarak oldukça yeterli donanıma sahip öğretim elemanlarımız Atatürk'ün gösterdiği çağdaş uygarlık yolunda Türkiye'nin öğretmenlerini yetiştirmektedir. Bilgi teknolojilerinin en etkin şekilde öğrencilerimizin hizmetine sunulduğu, çağdaş ve yenilikçi bir eğitim anlayış ve geleneğine sahip…"* [Misyon belirtilmemiştir. Bilgi "Hoşgeldiniz" başlığından alınmıştır.] (2016) | | √ | Medya okuryazarlığı | Öğrenmeyi öğrenme; çağdaş eğitim anlayışı; bilgi teknolojilerini kullanma; yenilikçi. |
| Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi | *"Evrensel değerler ışığında, bilim, teknoloji ve sanat birikiminden yararlanarak ülkenin geleceği için üstün nitelikli bireyler yetiştirmek, araştırma, eğitim ve hizmet alanlarındaki üretimini toplum yararına sunmaktır."* (2016) | | √ | Fen Teknolojileri Okuryazarlığı | Evrensel değerler; bilim ve teknoloji; üstün nitelikli bireyler; toplumsal sorumluluk. |
| ODTÜ Eğitim Fakültesi | *"Çağdaş öğretim ve araştırma teknolojilerinden yararlanan Eğitim Fakültesi, uluslararası kuruluşlarla işbirliği içinde uluslararası araştırma projelerinde de etkin olarak yer almaktadır."* [Misyon belirtilmemiştir. Bilgi "Fakülte Hakkında" başlığından alınmıştır.] (2016) | | √ | — | Çağdaş öğretim; araştırma |
| Eğitim Fakülteleri (Vakıf) T. C. | | | | | |
| Başkent Üniversitesi Eğitim Fakültesi | *"Başkent Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nin amacı; bilimsel tutum ve beceriler kazanmış, içinde bulunduğu eğitim süreçleriyle ilgili, çevresine ve topluma karşı sorumluluk duyan, sanatsal, edebî ve kültürel birikime sahip, Atatürk ilkelerine bağlı, demokratik değerleri benimsemiş, milli kültürü özümsemiş, kendini sürekli geliştirebilen araştırmacı, vizyon sahibi kaliteli öğretmenler yetiştirmektir."* [Web sayfasında misyon belirtilmemiştir. Bilgi "Tanıtım" başlığından alınmıştır.] (2016) | | √ | — | Bilimsel tutum ve beceriler; çevreye karşı sorumluluk; toplumsal sorumluluk; demokrasi; kendini sürekli geliştirme. |

Tablo 2.
*Eğitim Fakültelerinin Misyonu, Ders Programları ve İlgili Diğer Dokümanlarda Bilgi Okuryazarlığı ve Öğretmen Yetiştirme İle İlgili Bulgular / Devam-2*

| İncelenen Dokümanlar Eğitim Fakülteleri (Vakıf) T. C. | Doküman İçeriği (Misyonu, ders programları ve ilgili diğer dokümanlar) Misyon | Kategoriler: Bilgi Okuryazarlığı Dersi VAR | Kategoriler: Bilgi Okuryazarlığı Dersi YOK | Kategoriler: Diğer Okuryazarlık Türleri ile İlgili Dersler | Kategoriler: Bilgi Okuryazarlığı ile İlişkili Kavramlar |
|---|---|---|---|---|---|
| Bilkent Üniversitesi Eğitim Fakültesi | *"Bilkent Üniversitesi'nin eğitim yaklaşımı, öğrencilerin sorgulayıcı ve çözümleyici düşünme becerilerini geliştirmeye yöneliktir."* [Web sayfasında misyon belirtilmemiştir. Üniversitenin "Tarihçe" başlığından alınmıştır.](2016) | | √ | — | Sorgulayıcı; problem çözme |
| Ufuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi | *"Çağdaş eğitim ilkelerini temel alan, bilimsel bilgi üretimine katkıda bulunarak yaratıcı, sorgulayıcı, yaşam boyu eğitimi ve etik değerleri önemseyen dürüst, gerekli mesleki yeterliliklere sahip eğitimcileri yetiştiren seçkin bir eğitim birimi olmayı amaçlamaktadır."* [Web sayfasında misyon belirtilmemiştir. Bilgi "Genel bilgi" başlığından alınmıştır.](2016) | | √ | — | Çağdaş eğitim; yaratıcı; sorgulayıcı; yaşamboyu öğrenme; etik. |
| TED Üniversitesi Eğitim Fakültesi | *"Nitelikli eğitime olan gereksinim her geçen gün daha da artmaktadır. Geçmişte, bir alanda diploma sahibi olmak belli engelleri ortadan kaldırmakta yeterli görülürken artık bunun yanında sahip olunan eğitimin nitelikli olup olmadığı da sorgulanmaktadır. Zira günümüzün karmaşık sorunlarını çözmek için artık daha nitelikli eğitim almış, esnek düşünebilen, kendini yeni durumlara uyarlayabilen ve ekip içinde çalışabilen bireyler aranır olmaktadır." [Web sayfasında misyon belirtilmemiştir. Bilgi "Dekanın mesajı" başlığından alınmıştır.] (2016)* | | √ | — | Öğretmen niteliğinin artırılması; eleştirel düşünme; uyum; ortak çalışma. |
| Eğitim Fakülteleri (Devlet) K. K. T. C. | | | | | |
| Doğu Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi | *"1999 yılında kurulan fakültemiz çağdaş eğitimin gerekleriyle toplumun eğitimden beklentilerini uzlaştıran işlevsel eğitim anlayışını benimseme ve uygulamayı, toplumun gereksinimleri doğrultusunda öğretmen eğitiminde yeni modeller üretmeyi, öğrenmeyi öğretme doğrultusunda eğitim, öğretim ve öğrenme ilke ve süreçlerini geliştirmeyi, uygulamayı ve yaygınlaştırmayı, eğitim-öğretim alanında nitelikli araştırmalar yapmayı, araştırma sonuçlarını ulusal ve uluslararası ortamlarda paylaşmayı, eğitim-öğretim konusunda geliştirilecek politikalara ve alınacak kararlara araştırma ve projeler yoluyla katkıda bulunmayı misyon edinmiştir."* (Web sayfasında misyon belirtilmemiştir. Bilgi "Fakülte hakkında" başlığından alınmıştır.] (2016) | | √ | — | Çağdaş eğitim; öğrenmeyi öğrenme/öğretme. |

Tablo 2.
*Eğitim Fakültelerinin Misyonu, Ders Programları ve İlgili Diğer Dokümanlarda Bilgi Okuryazarlığı ve Öğretmen Yetiştirme İle İlgili Bulgular / Devam-3*

| İncelenen Dokümanlar Eğitim Fakülteleri (Vakıf) K. K. T. C. | Doküman İçeriği (Misyonu, ders programları ve ilgili diğer dokümanlar) Misyon | Kategoriler: Bilgi Okuryazarlığı Dersi VAR | Kategoriler: Bilgi Okuryazarlığı Dersi YOK | Kategoriler: Diğer Okuryazarlık Türleri ile İlgili Dersler | Kategoriler: Bilgi Okuryazarlığı ile İlişkili Kavramlar |
|---|---|---|---|---|---|
| Girne Amerikan Üniversitesi Eğitim Fakültesi | *"Farklı alanlarda 21. Yüzyılın ulusal ve uluslararası ölçütlerine uygun bilgi ve becerilerle donanmış, yaratıcı, problem çözen, çok yönlü düşünen, etik ve estetik değerlere sahip, yetkin ve duyarlı öğretmen ve danışman yetiştirmek, var olan öğretmen yetiştirme programlarının niteliğini geliştirmek."* (2016) | | √ | — | 21. yüzyıl bilgi ve becerileri; yaratıcı; problem çözme; etik. |
| Lefke Avrupa Üniversitesi Dr. Fazıl Küçük Eğitim Fakültesi | *"Lefke Avrupa Üniversitesi Dr. Fazıl Küçük Eğitim Fakültesi, toplumsal sorumluluk bilinci gelişmiş, demokrasinin değerlerini içselleştiren ve geliştiren, laik, etik değerlere bağlı, sorgulayan, araştıran, üreten ve sorun çözen; mesleğiyle ilgili alanlarda bilgi üreten ve bunu uygulayan; her durumda çevresine yararlı olabilecek, çağdaş ve dinamik bir eğitim sunabilen öğretmenler yetiştirmeyi görev edinmiştir."*(Web sayfasında misyon belirtilmemiştir. Bilgi "Dekanın mesajı" başlığından alınmıştır.] (2016) | | √ | — | Toplumsal sorumluluk; demokrasi; etik; sorgulayıcı; araştırıcı; üretken; problem çözme; çağdaş eğitim. |
| Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi | *"2006 yılında kurulan fakültemiz tüm öğrencilerini: Öğrenmenin bireyselleştirildiği, Ortak iş yapabilme kabiliyeti gelişmiş, Sosyal ortamlara katılma isteği yüksek, topluma hizmet etme duygusu gelişmiş, Ömür boyu öğrenme isteği duyan ve sürdüren, Proje yapan ve uygulayan, Uluslararası standartları karşılayan bireyler olarak yetiştirmeyi amaçlıyor."* [Web sayfasında misyon belirtilmemiştir. Bilgi "Dekanımızdan" başlığından alınmıştır.] (2016) | | √ | — | Ortak çalışma; katılımcı; toplumsal sorumluluk; yaşamboyu öğrenme; kendini sürekli geliştirme. |
| Yakın Doğu Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi | *"İnsana, topluma, doğaya duyarlı, kendisinin ve mesleğinin toplumsal, eğitimsel gelişmedeki yerini, rolünü kavramış, mesleki yeterlik ve etik sorumluluk kazanmış; sürekli gelişmeyi yaşam biçimi olarak algılayan; bilimsel düşünme ve çalışma biçimini benimsemiş; kamusal yararları gözeten, yaratıcı ve eleştirel düşünebilen..*<br>*Yerel ve evrensel düzeyde eğitim-öğretimin ihtiyaç duyduğu insan gücünü (öğretmen, eğitim uzmanı, eğitim danışmanı, insan kaynakları eğitimcisi, öğretim teknoloğu, eğitim yöneticisi, ...) yetiştirmektir."* (2016) | | √ | Medya okuryazarlığı | Toplumsal sorumluluk; etik; kendini sürekli geliştirme; bilimsel düşünme; yaratıcı; eleştirel düşünme. |

## Sonuç ve Öneriler

Bilgi okuryazarlığı ve öğretmen yetiştirme konusunun nitel yaklaşımlar doğrultusunda incelendiği bu çalışmada aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

1) Araştırma kapsamında incelenen dokümanlarda bilgi (enformasyon) okuryazarlığı kavramına rastlanmamıştır. Ancak kavrama, ilgili literatürdeki bilgi okuryazarlığı tanımlarında, bilgi okuryazarı bireyde (öğretmen adayları da dâhil) bulunması gereken özelliklerde, standartlarda, Çerçevede ve modellerde geçen; problem çözme; karar verme; analiz ve sentez yapma; bilimsel düşünme; araştırma; eleştirel düşünme; bilgi toplumu; bilimsel tutum ve beceriler; yasal; etik konuları anlama; hak; adalet; sorumluluk; insan hakları; çocuk hakları; evrensel değerler; bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma; ortak çalışma; demokrasi; topluma katkı; toplumsal sorumluluk; çevreye karşı sorumluluk; çağdaş; yenilikçi; yaratıcı; sorgulayıcı; üretken; özgüven; özgürlükçü; katılımcı; uyum; dürüstlük; açıklık; bilgiyi arama, bulma, kullanma ve değerlendirme; bilgiyi paylaşma; bilgiye erişim; teknolojiyi destekleme; bağımsız öğrenme; öğrenmeyi öğrenme; çağdaş eğitim anlayışı; üstün nitelikli bireyler; çağdaş öğretim; eğitimde yeniden yapılanma; öğretmen niteliğinin artırılması; alanı ile ilgili bilgi kaynaklarını tanıma, değerlendirme ve kullanma becerileri; kendini sürekli geliştirme; yaşamboyu öğrenme; 21. yüzyıl bilgi ve becerileri; bilgisayar okuryazarlığı; medya okuryazarlığı; fen okuryazarlığı; bilimsel okuryazarlık; finansal okuryazarlık; teknoloji okuryazarlığı; çevre okuryazarlığı gibi kavramlarla yer verildiği tespit edilmiştir. Ancak bu kavramların bilgi okuryazarlığı ile ilişkilendirilmemesi dikkat çekicidir. Bu sonuç bilgi okuryazarlığı ile ilgili farkındalığın yeterli düzeyde olmadığı şeklinde yorumlanabilir.
2) Türkiye ve KKTC'de konu ile ilgili yasalar, ulusal politika ve eylem planları, milli eğitim şûra kararları, hükümet programı, öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri gibi resmi raporlarda ve dokümanlarda, bilgi okuryazarlığının çoğunlukla yaşamboyu öğrenme çerçevesinde ele alındığı; istihdam ve çalışma hayatı içerisinde ve bilgi teknolojilerinin etkin kullanımı boyutunda değerlendirildiği belirlenmiştir.
3) Araştırma kapsamında incelenen birincil dokümanlardan (konu ile ilgili MEB, YÖK, Başbakanlık ve diğer ilgili kurum ve bakanlıklar gibi birincil kurumların ürettikleri) elde edilen sonuçlara göre, bilgi okuryazarlığı ve öğretmen yetiştirme arasındaki ilişkisinin tam olarak kurulamadığını ve bu bağlamda farkındalığın yeterli düzeyde olmadığını söyleyebiliriz.
4) Türkiye'de Ankara örneğinde ve KKTC'de bünyesinde eğitim fakültesi bulunan devlet ve vakıf üniversitelerinin müfredatlarında, doğrudan "bilgi (enformasyon) okuryazarlığı" adı ile bir ders/program bulunmadığı tespit edilmiştir.
5) Araştırma kapsamındaki eğitim fakültelerinin müfredatında doğrudan (enformasyon) bilgi okuryazarlığı adı ile bir ders/program olmamakla birlikte; medya okuryazarlığı ve fen teknolojileri okuryazarlığı ile ilgili dersler olduğu tespit edilmiştir. Ancak bu derslerin de yine oldukça sınırlı sayıda olduğu, sadece birkaç bölümün ders programında yer aldığı görülmüştür.
6) Türkiye'de Ankara örneğinde ve KKTC'de araştırma kapsamında incelenen eğitim fakültelerinin misyonlarında ve bazı ders programlarında öğretmen adaylarına, doğrudan bilgi okuryazarlığı olmasa da dolaylı olarak "Çevre Eğitimi"; "İnsan Hakları ve Demokrasi" ve "Meslek Etiği ve Yasal Konular" adlı derslerde bilgi okuryazarlığı becerileri kapsamında değerlendirilebilecek niteliklerin kazandırılmasının hedeflenmiş olabileceği düşünülmekle bilikte, bu hedefin müfredata doğrudan bilgi okuryazarlığı ders programı olarak yansıtılmadığı görülmektedir. Bununla birlikte bu dersler de genellikle "Genel Kültür" ile ilgili dersler içerisinde ve seçmeli dersler arasında yer almaktadır.

7) Araştırmada incelenen resmi raporlar, dokümanlar ve eğitim fakültelerinin müfredatları genel olarak değerlendirildiğinde, iş birliğine (eğitimciler, kütüphaneciler, okul yönetimleri, politika yapıcılar) dayalı ortak bir bilgi okuryazarlığı eğitim ve öğretmen yetiştirme politikasının olmadığı izlenimi edinilmiştir.

Çalışma sonucunda elde edilen bulgulardan yola çıkılarak şu önerilerde bulunulabilir:

1) Öğretmen adaylarının gelecek nesillerin bilgi okuryazarı bireyler olarak yetiştirilmesinde ve toplum olarak kalkınmada en önemli rolü üstelenmelerinden dolayı, kendilerinin de bilgi okuryazarı bireyler olarak yetiştirilmeleri ve bu konuda eğitim almaları sağlanmalıdır.
2) Bilgi okuryazarlığı becerileri tek bir dersle değil, bir eğitim süreci boyunca kazandırılacak becerileri kapsamaktadır. Bu nedenle öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerilerinin tesadüfî bilgilere bırakılmadan eğitimle geliştirilebilmesi için bilgi okuryazarlığı dersinin/programının eğitim fakültelerinin müfredatında planlı bir şekilde yer alması gereklidir. Ayrıca bu derslerin alanda uzman kişiler (Örn; öğretmen kütüphaneciler) tarafından verilmesi önemlidir.
3) Bu konuda daha kapsamlı, teorik ve uygulamalı çalışmalara gereksinim vardır. Bu çerçevede konuya ilgi duyan araştırmacılara, eğitim fakültelerinin müfredatında yer alan ders programlarının içeriğinin bilgi okuryazarlığı becerilerinin kazandırılmasına yönelik olup olmadığının (başlangıçta öncelikle "Kaynak Tarama ve Rapor Yazma" ve "Araştırma Yöntemleri" derslerinin) gözlem, görüşme, uzun süreli durum çalışması gibi daha derinlemesine bilgi elde edilebilecek nitel yaklaşımlarla araştırmaları önerilebilir.
4) Bu çalışma eğitim fakültelerinin incelenmesi aşamasında, Türkiye bağlamında Ankara örneğinde bünyesinde eğitim fakültesi bulunan üniversitelerle sınırlandırılmıştır. Gelecekteki çalışmalarda nicel araştırma yöntemleri kullanılarak, ülke çapında daha geniş bir örneklemle araştırma yapılarak daha fazla veri elde edilebilir.
5) Üniversitelerimizin Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümleri tarafından, konu ile ilgili bütün kurumlar arasında ortak bir politikanın varlığını ve öğretmen, kütüphaneci ve okul yönetimi iş birliğini sorgulayan yüksek lisans ve doktora programlarında kapsamlı araştırmaların yapılması teşvik edilebilir. Böylece konu ile ilgili bilimsel gelişmelerin önü açılabilir ve konuya bilimsel yaklaşım sağlanabilir.
6) Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümleri ile Eğitim Fakültelerinin konu ile ilgili iş birliği oldukça önemlidir. Bu bağlamda her iki önemli paydaşın ortak çalışması ve bilimsel çalışmalar yürütmesi önerilebilir.
7) Öğretmenlik Mesleği Genel ve Özel Alan Yeterlilikleri bilgi okuryazarlığı becerilerini de kapsayacak şekilde güncellenmelidir.
8) Özellikle öğretmen yeterliliklerinin belirlenmesi ve TYYÇ temel alan yeterlilikleri kapsamında öğretmen yetiştirme ve eğitim bilimleri alanında oluşturulan komisyonlarda ve diğer ilgili bütün komisyonlarda Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümlerinden akademisyenlerin ve kütüphanecilik ve enformasyon bilimi alanında konu ile ilgili araştırmacıların da yer alması sağlanmalıdır. Konunun doğrudan uzmanlarının komisyonlarda yer alması sayesinde bilgi okuryazarlığı becerilerinin öğretmen yeterliliklerinde ve bilgi okuryazarlığı programlarının eğitim fakültelerinin müfredatında yer almasının gerekliliği ve önemi daha kapsamlı bir biçimde ve bilimsel gerekçeleriyle birlikte ilgili diğer paydaşlara aktarılabilir.
9) Bilgi okuryazarlığı ve öğretmen yetiştirme konusunda acilen bütün paydaşların işin içinde olduğu sürdürülebilir bir ortak politikanın geliştirilmesi, hızla ve sürekli değişen ekonomik, sosyal, kültürel, bilimsel ve teknolojik gelişmelere uyum sağlayabilmek, toplum olarak gelişebilmek ve ilerleyebilmek ve ayrıca toplumlararasındaki rekabet edebilirliğimizi artırabilmek için gerekli ve önemlidir.

Sonuç olarak bu çalışma, bilgi okuryazarlığı ve öğretmen yetiştirme ilişkisini vurgulaması, Türk Eğitim Sistemi içerisinde bütün paydaşlarla birlikte bilgi okuryazarlığı ile ilgili ortak politika oluşturulmasının önemine dikkat çekmesi ve eğitim fakültelerinin müfredatında tüm eğitim sürecini kapsayacak biçimde doğrudan bütünleştirilmiş bilgi okuryazarlığı eğitimine yönelik derslerin/programların bulunması üzerine farkındalığın artırılması bakımlarından oldukça önemlidir. Bununla birlikte yukarıda getirilen öneriler sayesinde konu bütün yönleriyle ele alınmış ve ortaya çıkartılmış olacaktır. Böylece günümüz toplumlarının ihtiyaç duyduğu özelliklere sahip bireylerin yetiştirilmesinde, öncelikle öğretmen adaylarının niteliklerinin ve becerilerinin artırıldığı sistemli, kapsamlı ve sürdürülebilir adımların atılması sağlanabilecektir.

## Kaynakça

Adalıer, A. ve Serin, O. (2012). Teacher candidates' informatıon literacy self-efficacy. *TOJSAT: The Online Journal of Science and Technology, 2*(2), 71-78. Erişim adresi: http://www.tojsat.net/journals/tojsat/volumes/tojsat-volume02-i02.pdf#page=73

Adretta, S., Pope, A. & Walton, G. (2008). Information literacy education in the UK: Reflections on perspectives and practical approaches of curricular integration. *Communications in Information Literacy, 2*(1). Erişim adresi: http://www.comminfolit.org/index.php?journal=cil&page=article&op=viewArticle&path%5B%5D

Akkoyunlu, B. ve Kurbanoğlu, S. (2002). Öğretmenlere bilgi okuryazarlığı becerilerinin kazandırılması üzerine bir çalışma. *Türk Kütüphaneciliği, 16*(2), 123-138. Erişim adresi: http://tk.org.tr/index.php/TK/article/view/872

Akkoyunlu, B. ve Kurbanoğlu, S. (2003). Öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı ve bilgisayar öz-yeterlik algıları üzerine bir çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 24*, 1-10. Erişim adresi: http://www.bby.hacettepe.edu.tr/yayinlar/dosyalar/200324BUKET%20AKKOYUNLU.pdf

Akkoyunlu, B. ve Kurbanoğlu, S. (2004). Öğretmenlerin bilgi okuryazarlığı öz-yeterlik inancı üzerine bir çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 27,* 11-20. Erişim adresi: http://dergipark.ulakbim.gov.tr/hunefd/article/view/5000048749/5000046069

Aldemir, A. (2004). Öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı düzeyleri üzerine bir araştırma: Sakarya Üniversitesi örneği (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

American Library Association. (1989). *Presidential committee on information literacy: Final report*. Chicago: ALA. Erişim adresi: http://www.ala.org/acrl/publications/whitepapers/presidential#importance

American Library Association. (1998). *A Progress report on information literacy: An Update on the American Library Association presidential committee on information literacy: Final report*. Erişim adresi: http://www.ala.org/acrl/publications/whitepapers/progressreport

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi. (2016). *Misyon*. Erişim adresi: http://www.education.ankara.edu.tr/misyon/

Argon, T., Öztürk, Ç. ve Kılıçaslan, H. (2008). Sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının bilgi okur-yazarlığı becerileri üzerine bir durum çalışması. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 8*(2), 13-22. Erişim adresi: http://www.efdergi.ibu.edu.tr/index.php/efdergi/article/viewFile/1028/1898

Association of College and Research Libraries. (2000). *Information literacy competency standards for higher education*. Chicago: ALA. Erişim adresi: http://www.ala.org/acrl/standards/informationliteracycompetency#f1

Association of College and Research Libraries. (2011). *Information Literacy Standards for Teacher Education.* Erişim adresi: http://www.ala.org/acrl/sites/ala.org.acrl/files/content/standards/ilstandards_te.pdf

Association of College and Research Libraries. (2016). *Framework for Information Literacy for Higher Education*. Erişim adresi: http://www.ala.org/acrl/standards/ilframework

Ayra, M. ve Köstereliоğlu, İ. (2015). Öğretmenlerin yaşamboyu öğrenme eğilimlerinin mesleki öz yeterlik algıları ile ilişkisi. *NWSA-Education Science, 10*(1), 17-28. Erişim adresi: http://dergipark.ulakbim.gov.tr/nwsaedu/article/view/5000070372/5000086408

Başaran, M. (2005). Sınıf öğretmeni adaylarının bilgi okuryazarlıklarının değerlendirilmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(3), 163-177. Erişim adresi: http://gefad.gazi.edu.tr/article/view/5000078703/5000072923

Başkent Üniversitesi Eğitim Fakültesi. (2016). *Tanıtım*. Erişim adresi: http://egitim.baskent.edu.tr/kw/menu_icerik.php?birim=700&menu_id=2

Baysen, F. ve Çakmak, N. (2016, Mart-Nisan). Importance of information literacy education for teacher candidates. 5th Cyprus International Conference on Educational Research sempozyumunda sunulan bildiri, University of Kyrenia, Kyrenia, Cyprus.

Beck, S. E. ve Manuel, K. (2008). *Practical research methods for librarians and information professionals*. New York: Neal-Schuman Publishers.

Bilkent Üniversitesi. (2016). Erişim adresi: Tarihçe. http://w3.bilkent.edu.tr/www/tarihce/

Bruce, C. (2004) Information literacy as a catalyst for educational change. A background paper . In Danaher, Patrick Alan (Eds.), *Proceedings "lifelong learning: Whose responsibility and what is your contribution?", the 3rd International lifelong learning conference*, (p. 8-19). Yeppoon: Queensland. Erişim adresi: http://eprints.qut.edu.au/4977/

Bruce, C. (2011). Information literacy programs and research: An international review. *The Australian Library Journal*, *60*(4), 326-333. Erişim adresi: http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00049670.2011.10722652

Creswell, J. W. (2003). Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches (2. bs.). Thousand Oaks, Calif.: Sage Publications.

Creswell, J. W. (2008). *Educational research: planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research* (3.bs.). New Jersey: Pearson.

Creswell, J. W. (2014). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (4.bs.). Thousand Oaks ve London: Sage Publications.

Demiralay, R. ve Karadeniz, Ş. (2008). İlköğretimde yaşamboyu öğrenme için bilgi okuryazarlığı becerilerinin geliştirilmesi. *Cypriot Journal of Educational Sciences*, *2*(6), 89-119.

Demiralay, R. ve Karadeniz, Ş. (2010). Bilgi ve iletişim teknolojileri kullanımının, ilköğretim öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı öz-yeterlik algılarına etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 10*(2), 819-851.

Doğu Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi. (2016). *Fakülte hakkında*. Erişim adresi: http://ww1.emu.edu.tr/tr/akademik/fakulteler/egitim-fakultesi/706

Doyle, C. S. (1992). *Outcome measures for information literacy within the National Education Goals of 1990: Final report of the National Forum on Information Literacy. Summary of Findings* (ERIC document no. ED 351033) Washington, DC: US Department of Education. Erişim adresi: http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED351033.pdf

Duke, T. S. ve Ward, J. D. (2009). Preparing information literate teachers: A metasynthesis. *Library & Information Science Research*, 31, 247-256. doi: 10.1016/j.lisr.2009.04.003.

Eisenberg, M. (2001). A Big6™ Skills Overview. *In Newport-Mesa Unified School District Technology Plan*, (p. 112-114). Erişim adresi: http://www.nmusd.us/district/tech_plan_2006-2009/appendix-E.pdf

Erdem, A. R. (2013). *Öğretmen yetiştirmenin bugünü ve geleceği: Sorunlar ve çözüm önerileri*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Erol Alkan, S. (2013). *Okul kütüphanelerinin bilgi okuryazarlığına etkileri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi. (2016). *Hoşgeldiniz*. Erişim adresi: http://gef.gazi.edu.tr/posts/view/title/hosgeldiniz-4766

Girne Amerikan Üniversitesi Eğitim Fakültesi. (2016). *Misyonumuz*. Erişim adresi: http://education.gau.edu.tr/

Gündüz, Ş. ve Odabaşı, F. (2004). Bilgi çağında öğretmen adaylarının eğitiminde öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme dersinin önemi. *The Turkish Online Journal of Educational Technology – TOJET*, 3(1), 43-48.

Golstein, S. (2015). *Perceptions of the SCONUL Seven Pillars of Information Literacy: A brief review.* The Society of College, National and University Libraries. Erişim adresi: http://www.sconul.ac.uk/sites/default/files/documents/Seven%20Pillars%20Review%202015.pdf

Gökçe, O. (2006). *İçerik analizi: Kuramsal ve pratik bilgiler*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Gömleksiz, M. N., Kan, A. Ü. ve Bozpolat, E. (2013). Öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığına ilişkin görüşleri. *Central and Eastern European Online Library, 18,* 71-87. Erişim adresi: https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=162083

Gürdal, O. (2000). Yaşamboyu öğrenme etkinliği: "Enformasyon okuryazarlığı". *Türk Kütüphaneciliği, 14*(2), 176-187. Erişim adresi: http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/view/816/809

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi. (2016). *Misyon.* Erişim adresi: http://www.egitim.hacettepe.edu.tr/misyon_vizyon.html

Holsti, O. R. (1969). *Content analysis for the social science and humanities*. Reading, Mass.: Addison-Wesley Publishing.

İzci, E. ve Koç, S. (2012). Öğretmen adaylarının yaşamboyu öğrenmeye ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5*(9), 101-114. Erişim adresi: http://dergipark.ulakbim.gov.tr/adyusbd/article/view/5000041730/5000039258

Johnson, C. ve O'English, L. (2003). Information literacy in pre-service teacher education. *Behavioral & Social Sciences Librarian, 22*(1), 129-139. doi: 10.1300/J103v22n01_09

Johnston, B. ve Webber, S. (2003). Information literacy in higher education: A review and case study. *Studies in Higher Education, 28*(3), 335-352. doi: 10.1080/03075070309295

K. K. T. C. Milli Eğitim Bakanlığı. (2014, 10-14 Mart). *V. Milli Eğitim Şûrası kararları*. Erişim adresi: http://egitimsurasi.mebnet.net/index.html

*Kıbrıs Türk eğitim sistemi*. (2005). Lefkoşa: KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Talim ve Terbiye Dairesi Erişim adresi: http://talimterbiye.mebnet.net/kibristurkegitimsistemi.pdf

Kızıl, M. (2007). *Yükseköğrenimde bilgi okuryazarlığı: Selçuk Üniversitesi örneği*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.

Kızılaslan, D. (2007). *Bilgi okuryazarlığı ve üniversite kütüphaneleri: Bilgi okuryazarlığı planı hazırlama unsurları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Klebansky, A. ve Fraser, S.P. (2013). A strategic approach to curriculum design for information literacy in teacher education: Implementing an information literacy conceptual framework. *Australian Journal of Teacher Education, 38*(11), 103-125. doi: 10.14221/ajte.2013v38n11.5

Korkut, E. ve Akkoyunlu, B. (2008). Yabancı dil öğretmen adaylarının bilgi ve bilgisayar okuryazarlık öz-yeterlilikleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 34*, 178-188. Erişim adresi: http://dergipark.ulakbim.gov.tr/hunefd/article/view/5000048474

Kovalik, C. L., Jensen, M. L., Schloman, B. ve Tipton, M. (2010). Informatıon literacy, collaboration, and teacher education. *Communications in Information Literacy*, *4*(2), 145-169. Erişim adresi: http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.679.8567&rep=rep1&type=pdf

Krippendorff, K. (2013). *Content analysis: An introduction to its methodology* (3. bs..). Los Angeles; London: SAGE.

Kuhlthau, C. C. (1983). *The library research process: Case studies and interventions with high school seniors in advanced placement English classes using Kelly's theory of constructs* (Yayımlanmamış doktora tezi). Rutgers The State University of New Jersey, New Jersey (New Brunswick).

Kuhlthau, C. C. (1987). Information skills for an information society: A Review of research. An ERIC information analysis product. (ERIC no. ED297740). Erişim adresi: https://eric.ed.gov/?id=ED297740

Kuhlthau, C. C. (1996). *Seeking meaning: a process approach to library and information services*. *(4th. ed.)*. Norwood, NJ: Ablex

Kuhlthau, C. C. (2007). Reflections on the development of the model of the Information Searh Process (ISP): Experts from the Lazerow lecture, University of Kentucky, April 2, 2007. *Bulletin of the American Society for Information Science & Technology*, *33*(5), 32-36.

Kuhlthau, C. C. (2013). Rethinking the 2000 ACRL standards: Some things to consider. *Communications in Information Literacy* 7(2), 92-97. Erişim adresi: http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.684.4988&rep=rep1&type=pdf

Kurbanoğlu, S. ve Akkoyunlu, B. (2001). Öğrencilere bilgi. okuryazarlığı becerilerinin kazandırılması üzerine bir çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 21,* 81-88. Erişim adresi: http://dergipark.gov.tr/download/article-file/87992

Kurbanoğlu, S. ve Akkoyunlu, B. (2002a). Bilgi okuryazarlığı: Bir ilköğretim okulunda yürütülen uygulama çalışması. *Türk Kütüphaneciliği, 16*(1), 20-40. Erişim adresi: http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/view/181/176

Kurbanoğlu, S. ve Akkoyunlu, B. (2002b). Öğretmen adaylarına uygulanan bilgi okuryazarlığı programının etkililiği ve bilgi okuryazarlığı becerileri ile bilgisayar öz-yeterlik algısı arasındaki ilişki. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 22,* 98-105. Erişim adresi: http://dergipark.gov.tr/download/article-file/87899

Kurbanoğlu, S. S. (2010). Bilgi okuryazarlığı: Kavramsal bir analiz. *Türk Kütüphaneciliği, 24*(4), 723-747. Erişim adresi: http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/view/447/437

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim Yasası, *K. K. T. C. Resmi Gazete* (51, 11 Haziran 1986)

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Öğretmenler Yasası, *K. K. T. C. Resmi Gazete* (52, 3 Haziran 1985)

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Öğretim Yasası, *K. K. T. C. Resmi Gazete* (214, 13 Aralık 2005)

Laverty, C., ve Reed, B. (2006). Inspired teachers: Providing a classroom context for information literacytheory and practice. In D52, 3 Hazir. Cook & N. Cooper (Eds.), *Teaching information literacy to social sciences students and practitioners: A casebook of applications* (p. 68-83). Chicago: Association of College and Research Libraries.

Lefke AvrupaÜniversitesi Dr. Fazıl Küçük Eğitim Fakültesi. (2016). Dekanın mesajı. Erişim adresi: http://www.eul.edu.tr/akademik/fakulteler/dr-fazil-kucuk-egitim-fakultesi/

Milli Eğitim Temel Kanunu, *T. C. Resmi Gazete* (14574, 24 Haziran 1973).

Moore, P. (2002). An Analysis of Information Literacy Education Worldwide. *White Paper prepared for UNESCO, the U.S. National Commission on Libraries and Information Science, and the National Forum on Information Literacy, for use at the Information Literacy Meeting of Experts, Prague, The Czech Republic.*

Neuendorf, K. A. (2002). *The Content Analysis: Guidebook*. Thousand Oaks, London, New Delhi: Sage.

Norman, C. D. ve Skinner, H. A. (2006). eHealth literacy: Essential skills for consumer health in a networked world. *Journal of Medical Internet Research, 8*(2). Erişim adresi: http://www.jmir.org/2006/2/e9/?trendmd-shared=1

Orta Doğu Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi. (2016). *Fakülte hakkında*. Erişim adresi: http://fedu.metu.edu.tr/tr/fakulte-hakkinda

O'Sullivan, M. K. ve Dallas, K. B. (2010). A Collaborative approach to implementing 21st Century skills in a high school senior research class. *Education Libraries, 33*(1), 3-9. Erişim adresi: http://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ887229.pdf

Önal, İ. (2010). Tarihsel değişim sürecinde yaşamboyu öğrenme ve okuryazarlık: Türkiye deneyimi. *Bilgi Dünyası, 11*(1), 101-121. Erişim adresi: http://bd.org.tr/index.php/bd/article/view/116/99

Özel, N. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Bilgi Okuryazarlığı Becerilerinin Değerlendirilmesi: Ankara Üniversitesi Örneği. *Bilgi Dünyası, 17*(2). 247-264. Erişim adresi: http://www.bd.org.tr/index.php/bd/article/view/525/576

Padgett, D. K. (2008). *Qualitative methods in social work research.* (2.bs.). Los Angeles, London, New Delhi, Singapore: Sage.

Polat, C. (2005). *Üniversitelerde kütüphane merkezli bilgi okuryazarlığı programlarının geliştirilmesi: Hacettepe Üniversitesi örneği* (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Polat, C. (2006). Bilgi çağında üniversite eğitimi için bir açılım: Bilgi okuryazarlığı öğretimi. *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 30, 249-266. Erişim adresi: http://e-dergi.atauni.edu.tr/ataunitaed/article/view/1020001720/1020001719

Probert, E. (2009). Information literacy skills: Teacher understandings and practice. *Computers & Education, 53,* 24-33. Erişim adresi: http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0360131508002200

Seferoğlu, S. S. (2004). Öğretmen yeterlilikleri ve mesleki gelişim. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim,* 58, 40-45.

Snavely, L. ve Cooper, N. (1997). The information literacy debate. *The Journal of Academic Librarianship,* 23(1), 9-13.

Spitzer, K. L.; Eisenberg, M. B. ve Lowe, C. A. (1998). *Information literacy: Essential skills for the information age* (ERIC document no. ED 427780, report no. IR-104). Syracuse, New York: ERIC Clearing house on Information & Technology. Erişim adresi: http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED427780.pdf

T. C. Kalkınma Bakanlığı. (2013). *Onuncu kalkınma planı: 2014-2018*. Erişim adresi: http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/12/Onuncu%20Kalk%C4%B1nma%20Plan%C4%B1.pdf

T. C. Maliye Bakanlığı, Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü. (2016). *Orta vadeli mali plan: 2017 – 2019.* Erişim adresi: http://www.bumko.gov.tr/TR,43/orta-vadeli-mali-plan-ve-ekleri.html

T. C. Milli Eğitim Bakanlığı. (2014a, 7 Aralık). *19. Milli Eğitim Şûrası Tavsiye Kararları.* Erişim adresi: http://www.meb.gov.tr/19-mill-egitim-srasi-sona-erdi/haber/7594/tr

T. C. Milli Eğitim Bakanlığı. (2014b). *Türkiye hayat boyu öğrenme stratejisi belgesi ve eylem planı 2014-2018*. Erişim adresi: http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/07/20140716-8-1.pdf

T. C. Milli Eğitim Bakanlığı. (2015, 2 Haziran). *Misyon*. Erişim adresi: http://www.meb.gov.tr/vizyon-misyon/duyuru/8851

T. C. Milli Eğitim Bakanlığı, Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü. (2008a). *Öğretmen yeterlikleri: Öğretmenlik mesleği genel ve özel alan yeterlikleri*. Erişim adresi: http://otmg.meb.gov.tr/belgeler/ogretmen_yeterlikleri_kitabi/%C3%96%C4%9Fretmen_Yeterlikleri_Kitab%C4%B1_Par%C3%A7a_1.pdf

T. C. Milli Eğitim Bakanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığı. (2009). *MEB 2010-2104 Stratejik Planı*. Erişim adresi: http://sgb.meb.gov.tr/Str_yon_planlama_V2/MEBStratejikPlan.pdf

Türkiye Cumhuriyeti ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hukukuna Göre Kurulmuş Olan Üniversitelerin Karşılıklı Tanınmasına Dair Milletlerarası Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun, *T.C. Resmi Gazete* (27872, 12 Mart 2011)(a)

Türkiye Cumhuriyeti ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hukukuna Göre Kurulmuş Olan Üniversitelerin Karşılıklı Tanınmasına Dair Milletlerarası Anlaşma'nın Onaylanması Hakkında Karar, *T.C. Resmi Gazete (*27947, 28 Mayıs 2011)(b)

Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi. (2010). Erişim adresi: http://tyyc.yok.gov.tr/?pid=23

*Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ): Temel alan yeterlilikleri: Öğretmen yetiştirme ve eğitim bilimleri: Temel alan kodu 14* (2011). Ankara: Yükseköğretim Kurulu. Erişim adresi: http://www.tyyc.sakarya.edu.tr/raporlar/14_EGITIMBILIMLERI_13_01_2011.pdf

The Society of College, National and University Libraries. (1999). *Information skills in higher education: A SCONUL Position Paper*. Erişim adresi: http://www.sconul.ac.uk/sites/default/files/documents/Seven_pillars2.pdf

Ufuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi. (2016). *Genel bilgi*. Erişim adresi: http://www2.ufuk.edu.tr/?page_id=2742

Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi. (2016). Dekanımızdan. Erişim adresi: http://www.ciu.edu.tr/tr/akademik/fakulteler/egitim-fakultesi/dekanimizdan

Wadham, R. (2011). *Proposal for the EBSS Instruction for Educators Committee to develop rubrics based on the ACRL Information Literacy Standards for Teacher Education for assessment purposes.* Erişim adresi: http://connect.ala.org/files/81860/proposalfordevelopingrubricsrvsd_doc_69497_docx_57465.docx

Weiner, S. A. (2013). Plenary Session: The state of information literacy policy: A Global priority. *Libraries Faculty and Staff Presentations.* Paper 32. Erişim adresi: http://docs.lib.purdue.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1031&context=lib_fspres

Witt, S. W. ve Dickinson, J. B. (2003). Teaching teachers to teach: Collaborating with a university education department to teach skills in information literacy pedagogy. *Behavioral & Social Sciences Librarian*, 22 (1), 75-95.

Yakın Doğu Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi. (2016). Misyon. Erişim adresi: https://neu.edu.tr/akademik/fakulteler/ataturk-egitim-fakultesi/?lang=tr

Yalvaç, M. (2001). 21.Yüzyılda enformasyon profesyonellerinin eğitim ve öğretiminde enformasyon okur-yazarlığı standartları. *Türk Kütüphaneciliği, 15*(2), 136-150. Erişim adresi: http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/view/667/664

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8.bs.-tıpkı bs.). Ankara: Seçkin.

Yıldırım, B. (2016). *65. Hükümet programı*. Ankara: T. C. Başbakanlık. Erişim adresi: https://www.akparti.org.tr/site/haberler/65.-hukumet-programi/84149#1

Yükseköğretim Kanunu, *T. C. Resmi Gazete* (17506, 6 Kasım 1981).

Yüksel İleri, F. (2011). *Okul kütüphanelerinde bilgi okuryazarlığı eğitimi ve bir örnek: Marmara eğitim kurumları ilköğretim okulu* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Zurkowski, P. G. (1974). *Information service environment relationships and priorities: Related Paper No. 5.* (ERIC no. ED100391). Washington, D. C: National Commission on Libraries and Information Science. Erişim adresi: http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED100391.pdf

**Summary**

In the 21st century there is a need for individuals who are aware of the information needs for improving societies' aspects of for example economic, social, cultural, scientific etc., use the information to improve competition skills, have the knowledge of search for the information, have the skill for interpreting the information, and use the found information ethically, have the skill to produce new knowledge, have the skill to use information technologies to high level, can think critically, have the skill to solve the problems, learn how to learn, can work colloboratively, can produce and share and use these skills lifelong; in other words there is a need for individuals who have literate skills (ACRL, 2000, 2011, 2016; Akkoyunlu & Kurbanoğlu, 2002, 2004; ALA, 1989; Doyle, 1992; Gürdal, 2000; Kurbanoğlu & Akkoyunlu, 2001; O'Sullivan ve Dallas, 2010). The principal responsibility to adapt individuals to rapid changes, dynamic and ambiguous information ecosystem (ACRL, 2016), having the skills of literacy in the 21st century is on education institudes (Akkoyunlu ve Kurbanoğlu, 2004). Teachers play a key role to provide opportunities to teach students these skills (ACRL, 2011). It is important for the teacher candidates to be educated as literate individuals to educate their future generations as literate individuals and and enhance the progress as society. Thus the aim of the present study is to reveal if there is a literacy education program in education faculties and if so do they deal with and how they deal with literacy education in their national policy, laws and teacher qualifications. The present study search the answers to two main questions:

1) How do the literacy courses take place in programs of Turkish and TRNC education faculties, if so?
2) How do the literacy education take place in related laws, national policies, progress plans and national education council reports and documents, if so?

The research included primary sources (related laws, national policies, progress plans, national education council reports and documents, government program and teachers' general competencies) of primary institutions (Ministry of Education, The council of Higher Education, Prime ministry and related ministires) in Turkey and 34 sections and 65 departments' program missions and documents of course programs of four governmental education faculties (Ankara University, Gazi University, Hacettepe University and METU) and foundation education faculties of four universities (Başkent, Bilkent, and TED University and Ufuk University) found in Ankara sample; TRNC sample included primary sources (related laws, Cyprus Turkish

Education System Document and national education council reports and documents) of primary institutions (Ministry of Education and related ministries) and 53 department missions, course programs and related documents of one governmental (EMU) and four foundation universities (GAU, EUL, CIU, NEU).

Date collected through document search (Creswell, 2008, p. 230). Content analysis of qualitative approaches is follwed for Data analysis (Beck & Manuel, 2008). Data analysis showed that, depending on the sample studied we did not meet a course called "information literacy" but we found that there are courses including media literacy and science technology literacy courses. We found that the number of such courses are limited and constituted by only a small number of departments. However we did not encounter the concept of literate in those documents we analysed. On the other hand we encounter concepts related with literacy for example: in literacy definitions, in those aspects that should be found in literate individuals (including teacher candidates), in standarts, in models as problem solutions, lifelong learning, social responsibility, ethical issues, democracy, progress for lifelong, using information technologies, critical thinking, creativity, learning how to learn and teach. In the context of the present study we can conclude that the relation constructed in between literacy and teacher education is not sufficient and there is not sufficient awareness as well regarding Turkey and TRNC.

The present study contributes to the literature by focusing on interrelating literacy and teacher education, putting importance on forming a common policy together with all the shareholders of Turkish Education system and creating awareness for the need of an education regarding comprehensive information literacy courses in education faculty programs. It is clear that there is a need for more comprehensive, theoretical and applicative studies.